

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра	Публічного управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Форма здобуття вищої освіти	Заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Чабан Майї Костянтинівни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему Ветеранська політика як складова соціальної
стійкості держави
(повна назва теми)

за матеріалами

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник

Канд. з держ. упр., доцент

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

В. ОРЛОВ

(ініціал, прізвище)

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри
від «19» червня 2026 р. № 14

Завідувач
кафедри

(підпис)

к.е.н., доцент

Наук. ступінь, вчене звання

Г. ПУРІЙ

Ініціал, прізвище

Завдання на кваліфікаційну бакалаврську роботу
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра	Публічного управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Форма здобуття вищої освіти	Заочна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач
кафедри

прізвище)

(підпис)

Г. ПУРІЙ
(Ініціал,

«19» червня 2026 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ
Чабан Майї Костянтинівни

- Тема роботи Ветеранська політика як складова соціальної стійкості держави
Керівник роботи Канд. з держ. упр., доцент Орлов В.В.
затверджено наказом закладу вищої освіти від «06» квітня 2026 р. № 245-ст
- Строк подання здобувачем роботи до «19» червня 2026 р.
- Зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

1.1 Сутність, зміст та еволюція ветеранської політики в системі публічного управління

1.2 Соціальна стійкість держави: теоретичні підходи та місце ветеранської політики в її забезпеченні

1.3 Нормативно-правове та інституційне забезпечення реалізації ветеранської політики в Україні

РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ТА АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

2.1 Статистичний аналіз ветеранського середовища в Україні: демографічні, соціально-економічні та регіональні аспекти

2.2 Оцінка ефективності механізмів державної підтримки ветеранів: соціальний захист, реабілітація, працевлаштування та цифрові сервіси

2.3 Зарубіжний досвід реалізації ветеранської політики та можливості його адаптації в Україні

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ЧИННИКА СОЦІАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ

3.1 Основні проблеми реалізації ветеранської політики в Україні

3.2 Стратегічні напрями модернізації системи державної підтримки ветеранів в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення

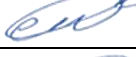
Об'єкт дослідження: ветеранська політика як складова соціальної стійкості держави.

Предмет дослідження: особливості формування та реалізації ветеранської політики в системі публічного управління України.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: комплексне дослідження ветеранської політики як складової соціальної стійкості держави та обґрунтування напрямів її вдосконалення в умовах воєнного та повоєнного розвитку України.

5. Дата видачі завдання «20» жовтня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	20.03.2026р.	20.03.2026р.
2	Підготовка розділу 2	20.04.2026р.	20.04.2026р.
3	Підготовка розділу 3	20.05.2026р.	20.05.2026р.
4	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програм StrikePlagiarism	11.06.2026 р.	11.06.2026 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 12.06.2026 р.	до 12.06.2026 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 18.06.2026 р.	до 18.06.2026 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 18.06.2026 р.	до 18.06.2026 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	19.06.2026 р.	19.06.2026 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 24.06.2026 р.	до 24.06.2026 р.

Завдання підготував науковий керівник

(підпис)

Орлов В.В.

(прізвище та ініціали)

Завдання одержав

(підпис)

Чабан М.К.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної бакалаврської роботи

здобувачки спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
Чабан М.К. «Ветеранська політика як складова соціальної стійкості держави». –
Державний університет економіки і технологій, 2026 р.

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 79 сторінок, 10 таблиць, 2 рисунки. При підготовці роботи використано 90 джерел.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є комплексне дослідження ветеранської політики як складової соціальної стійкості держави та обґрунтування напрямів її вдосконалення в умовах воєнного та повоєнного розвитку України.

Завданнями роботи є: дослідити сутність, зміст та еволюцію ветеранської політики в системі публічного управління; визначити теоретичні підходи до трактування соціальної стійкості держави та з'ясувати місце ветеранської політики в її забезпеченні; проаналізувати нормативно-правове та інституційне забезпечення реалізації ветеранської політики в Україні; здійснити статистичний аналіз ветеранського середовища в Україні, охарактеризувати його демографічні, соціально-економічні та регіональні аспекти; оцінити ефективність механізмів державної підтримки ветеранів, зокрема у сфері соціального захисту, реабілітації, працевлаштування та цифровізації послуг; узагальнити зарубіжний досвід реалізації ветеранської політики та визначити можливості його адаптації в Україні; визначити основні проблеми реалізації ветеранської політики в Україні; обґрунтувати стратегічні напрями модернізації системи державної підтримки ветеранів в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення.

Об'єктом дослідження є ветеранська політика як складова соціальної стійкості держави.

Предметом дослідження є особливості формування та реалізації ветеранської політики в системі публічного управління України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих теоретичних положень, аналітичних висновків і практичних рекомендацій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами реалізації ветеранської політики, громадськими організаціями та ветеранськими спільнотами для вдосконалення механізмів державної підтримки ветеранів, розвитку системи реінтеграції, посилення міжвідомчої координації та підвищення ефективності ветеранської політики. Результати дослідження можуть бути використані також у навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні дисциплін у сфері публічного управління, соціальної політики та державного управління.

Ключові слова: ветеранська політика; соціальна стійкість держави; публічне управління; соціальна реінтеграція ветеранів; державна підтримка ветеранів; соціальний захист ветеранів; ветеранська реабілітація; повоєнне відновлення України.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ.....	12
1.1 Сутність, зміст та еволюція ветеранської політики в системі публічного управління.....	12
1.2 Соціальна стійкість держави: теоретичні підходи та місце ветеранської політики в її забезпеченні.....	17
1.3 Нормативно-правове та інституційне забезпечення реалізації ветеранської політики в Україні	22
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ТА АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	33
2.1 Статистичний аналіз ветеранського середовища в Україні: демографічні, соціально-економічні та регіональні аспекти	33
2.2 Оцінка ефективності механізмів державної підтримки ветеранів: соціальний захист, реабілітація, працевлаштування та цифрові сервіси	37
2.3 Зарубіжний досвід реалізації ветеранської політики та можливості його адаптації в Україні.....	42
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ЧИННИКА СОЦІАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ.....	51
3.1 Основні проблеми реалізації ветеранської політики в Україні	51

3.2 Стратегічні напрями модернізації системи державної підтримки ветеранів в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення.....	56
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Сучасний етап розвитку України характеризується масштабними суспільними трансформаціями, спричиненими воєнними викликами, зміною безпекового середовища та необхідністю забезпечення стійкості держави в умовах повномасштабної війни. Одним із найбільш вагомих соціальних наслідків російської агресії стало стрімке зростання чисельності осіб, які брали безпосередню участь у захисті територіальної цілісності, суверенітету та незалежності держави. У цих умовах особливої актуальності набуває формування ефективної ветеранської політики як комплексного напрямку публічного управління, спрямованого на забезпечення належного рівня соціального захисту, реабілітації, професійної адаптації, психологічної підтримки та соціальної інтеграції ветеранів у цивільне життя.

В умовах повоєнного відновлення саме ефективна ветеранська політика може стати одним із ключових чинників забезпечення соціальної стійкості держави, зміцнення суспільної згуртованості, збереження людського потенціалу та формування довіри до державних інституцій. Сучасне розуміння ветеранської політики значно виходить за межі традиційної системи соціального забезпечення й передбачає створення комплексної людиноцентричної моделі підтримки ветеранів та членів їх сімей. Особливого значення набувають питання медичної та психологічної реабілітації, працевлаштування, професійної перепідготовки, розвитку ветеранського підприємництва, забезпечення житлом, цифровізації послуг та створення ефективних механізмів реінтеграції.

У сучасному науковому дискурсі ветеранська політика дедалі частіше розглядається не лише як складова соціального захисту населення, а як важливий елемент забезпечення соціальної стійкості держави. Соціальна стійкість визначається здатністю суспільства та державних інституцій адаптуватися до кризових викликів, підтримувати соціальну згуртованість, мінімізувати наслідки суспільних потрясінь та забезпечувати ефективне відновлення після криз. У цьому контексті ветеранська політика набуває стратегічного значення, оскільки

рівень ефективності підтримки ветеранів безпосередньо впливає на соціальну стабільність, довіру громадян до державної політики та здатність суспільства до післявоєнного розвитку.

Проблематика ветеранської політики є предметом дослідження як зарубіжних, так і українських учених. Теоретичні підходи до дослідження соціальної політики, соціальної стійкості держави, соціальної адаптації та реінтеграції ветеранів висвітлювали у своїх працях Е. Лібанова, В. Куйбіда, О. Петроє, В. Бакуменко, Н. Нижник, С. Серьогін, І. Бекешкіна та інші. Значний внесок у розвиток підходів до підтримки ветеранів здійснюють міжнародні організації, зокрема Організація Об'єднаних Націй, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), Міжнародна організація з міграції (ІОМ), Програма розвитку ООН (UNDP), а також профільні урядові структури держав, які мають значний досвід формування ветеранської політики.

В українській науковій літературі значну увагу приділено питанням соціального захисту ветеранів, медичної та психологічної реабілітації, розвитку системи державної підтримки військовослужбовців, механізмів публічного управління у сфері соціальної політики та проблемам повоєнної реінтеграції. Разом із тим динамічність суспільних змін, масштабність воєнних викликів та стрімке збільшення чисельності ветеранів обумовлюють необхідність подальших комплексних досліджень ветеранської політики саме як чинника забезпечення соціальної стійкості держави.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є комплексне дослідження ветеранської політики як складової соціальної стійкості держави та обґрунтування напрямів її вдосконалення в умовах воєнного та повоєнного розвитку України.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- дослідити сутність, зміст та еволюцію ветеранської політики в системі публічного управління;
- визначити теоретичні підходи до трактування соціальної стійкості держави та з'ясувати місце ветеранської політики в її забезпеченні;

- проаналізувати нормативно-правове та інституційне забезпечення реалізації ветеранської політики в Україні;
- здійснити статистичний аналіз ветеранського середовища в Україні, охарактеризувати його демографічні, соціально-економічні та регіональні аспекти;
- оцінити ефективність механізмів державної підтримки ветеранів, зокрема у сфері соціального захисту, реабілітації, працевлаштування та цифровізації послуг;
- узагальнити зарубіжний досвід реалізації ветеранської політики та визначити можливості його адаптації в Україні;
- визначити основні проблеми реалізації ветеранської політики в Україні;
- обґрунтувати стратегічні напрями модернізації системи державної підтримки ветеранів в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення.

Об'єктом дослідження є ветеранська політика як складова соціальної стійкості держави.

Предметом дослідження є особливості формування та реалізації ветеранської політики в системі публічного управління України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань у роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Діалектичний метод застосовано для дослідження еволюції ветеранської політики та закономірностей її розвитку в умовах суспільних трансформацій. Системний підхід використано для аналізу ветеранської політики як складової соціальної стійкості держави та комплексного напрямку публічного управління. Метод аналізу та синтезу дозволив узагальнити наукові підходи до трактування сутності ветеранської політики, соціальної стійкості та механізмів державної підтримки ветеранів. Порівняльний метод використано під час аналізу міжнародного досвіду реалізації ветеранської політики. Нормативно-правовий метод застосовано для дослідження законодавчого та інституційного забезпечення ветеранської політики в Україні. Статистичний метод використано для аналізу чисельності ветеранів, рівня

працевлаштування, соціальних потреб, рівня довіри до державної підтримки та інших показників функціонування ветеранського середовища. SWOT-аналіз використано для оцінювання сильних і слабких сторін сучасної системи ветеранської політики. Прогностичний метод дозволив обґрунтувати стратегічні напрями вдосконалення державної підтримки ветеранів в умовах повоєнного відновлення та євроінтеграції.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України у сфері ветеранської політики, міжнародні документи, наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, аналітичні матеріали Міністерства у справах ветеранів України, Українського ветеранського фонду, Державної служби статистики України, результати соціологічних досліджень (Gradus, Rating, Razumkov, IOM, UNDP, OECD), міжнародні аналітичні звіти, офіційні інформаційні ресурси органів державної влади та місцевого самоврядування, а також статистичні та бюджетні дані щодо реалізації державної ветеранської політики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих теоретичних положень, аналітичних висновків і практичних рекомендацій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами реалізації ветеранської політики, громадськими організаціями та ветеранськими спільнотами для вдосконалення механізмів державної підтримки ветеранів, розвитку системи реінтеграції, посилення міжвідомчої координації та підвищення ефективності ветеранської політики. Результати дослідження можуть бути використані також у навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні дисциплін у сфері публічного управління, соціальної політики та державного управління.

Основні положення та висновки результатів дослідження доповідалися та обговорювалися на конференціях з відповідною публікацією, зокрема: Орлов В., Чабан М. Ветеранська політика як складова соціальної стійкості держави // Перемагає той, хто пам'ятає (*Vincit qui meminit*): колективна монографія за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої

пам'яті жертв Другої світової війни, Великої Національної війни (гібридної) ХХІ століття, жертв політичних репресій (м. Кривий Ріг, 5 травня 2026 р.) / за заг. ред. В. Шайкан. Кривий Ріг : Державний університет економіки і технологій, 2026. С.391–395.

Структура роботи зумовлена метою, завданнями та логікою дослідження. Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі досліджено теоретико-методологічні засади ветеранської політики як складової соціальної стійкості держави. Другий розділ присвячено аналізу сучасного стану реалізації ветеранської політики в Україні в умовах воєнного та післявоєнного відновлення. У третьому розділі проаналізовано основні проблеми реалізації ветеранської політики та обґрунтовано стратегічні напрями її вдосконалення в умовах євроінтеграції та повоєнного розвитку України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

1.1 Сутність, зміст та еволюція ветеранської політики в системі публічного управління

В умовах повномасштабної війни, трансформації безпекового середовища та поглиблення соціальних викликів питання формування ефективної ветеранської політики набуває особливого значення для забезпечення стійкості держави. Ветеранська спільнота в Україні стрімко зростає, а відтак посилюється потреба у створенні комплексної системи державної підтримки, яка б охоплювала не лише соціальні гарантії, але й механізми соціальної адаптації, реінтеграції, медичної та психологічної реабілітації, професійної реалізації, громадянської участі та відновлення людського потенціалу. У сучасних умовах ветеранська політика дедалі більше розглядається як складова публічного управління, що безпосередньо впливає на рівень соціальної стійкості держави, суспільну згуртованість та післявоєнне відновлення [1].

Поняття ветеранської політики в українському науковому дискурсі ще перебуває на стадії активного формування, що пов'язано як із трансформацією самого інституту ветеранства, так і з масштабністю безпекових викликів, які постали перед державою після 2014 року та особливо після початку повномасштабної агресії Російської Федерації у 2022 році. Традиційно ветеранська політика розглядалася переважно як елемент системи соціального захисту населення, який передбачав забезпечення ветеранів пільгами, компенсаціями та соціальними гарантіями. Однак сучасний підхід до розуміння її сутності є значно ширшим і передбачає міжгалузевий, міжсекторальний та людиноцентричний характер реалізації [2].

У широкому розумінні ветеранська політика є системою цілеспрямованих управлінських рішень, інструментів, механізмів та інституційних заходів,

спрямованих на забезпечення належних умов життєдіяльності ветеранів, їх соціальної адаптації, інтеграції в цивільне життя, захисту прав, відновлення фізичного й психічного здоров'я, а також формування умов для повноцінної участі у суспільному, економічному та політичному житті держави [3]. При цьому важливо наголосити, що сучасна ветеранська політика має базуватися на принципах людської гідності, недискримінації, доступності послуг, адресності підтримки та індивідуалізації підходів.

З позицій науки публічного управління ветеранська політика являє собою окремий напрям державної політики, який реалізується через взаємодію органів державної влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, міжнародних організацій та ветеранських спільнот. Її особливістю є комплексний характер, оскільки вона охоплює низку взаємопов'язаних сфер: соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, працевлаштування, житлову політику, психологічну підтримку, правовий захист та громадську інтеграцію [4].

У науковій літературі все частіше підкреслюється, що ветеранська політика не повинна зводитися виключно до механізмів матеріального забезпечення ветеранів. Обмеження її лише системою пільг створює ризики формування патерналістської моделі взаємодії між державою та ветеранами, що не сприяє активній інтеграції особи в суспільство. Натомість сучасні підходи передбачають перехід до концепції «політики можливостей», яка орієнтована на розширення потенціалу ветеранів, підтримку їх економічної самостійності, професійної реалізації та суспільної активності [5].

Сутність ветеранської політики тісно пов'язана із феноменом ветеранства як особливого соціального статусу. Ветерани є категорією громадян, які брали участь у захисті держави, її територіальній цілісності та суверенітету, зазнали фізичних, психологічних чи соціальних втрат, що зумовлює необхідність особливого державного піклування. Законодавчою основою ветеранської політики в Україні є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який визначає правовий статус ветеранів війни, категорії осіб, які належать до них, а також систему державних гарантій [6].

Разом із тим розвиток ветеранської політики в Україні відбувався нерівномірно. Умовно можна виокремити кілька етапів її еволюції (Див. Додаток А).

Перший етап охоплює період до 2014 року та характеризується домінуванням традиційної соціально-забезпечувальної моделі. У цей період ветеранська політика орієнтувалася переважно на ветеранів Другої світової війни, військовослужбовців-інтернаціоналістів та інших категорій осіб, визначених законодавством. Основний акцент державної підтримки був зосереджений на системі соціальних пільг, медичного забезпечення, санаторно-курортного лікування та пенсійних виплат [7]. Водночас проблема соціальної інтеграції, психологічної підтримки та професійної адаптації ветеранів не отримувала належної уваги.

Другий етап пов'язаний із початком російської агресії проти України у 2014 році. Саме події, пов'язані з проведенням антитерористичної операції, а згодом операції Об'єднаних сил, актуалізували необхідність переосмислення державної політики щодо ветеранів. Кількість осіб, які отримали статус учасників бойових дій, суттєво зросла, а відтак виникла потреба у створенні нових механізмів підтримки та адаптації [8].

На цьому етапі починається поступовий перехід від компенсаційної моделі до моделі реінтеграції. Особливої актуальності набувають питання психологічної допомоги, подолання посттравматичних станів, професійної перепідготовки, розвитку ветеранського підприємництва та забезпечення житлом. У цей період зростає роль громадських організацій ветеранів, які фактично компенсували недосконалість державної системи підтримки [9].

Важливою віхою у розвитку ветеранської політики стало створення у 2018 році Міністерства у справах ветеранів України, що стало свідченням інституціоналізації державної політики у цій сфері [10]. Утворення окремого центрального органу виконавчої влади дало можливість централізувати реалізацію політики, удосконалити координацію між різними суб'єктами управління та сформувати більш цілісний підхід до підтримки ветеранів.

Третій етап розвитку ветеранської політики пов'язаний із повномасштабною війною, що розпочалася у 2022 році. Саме цей період став переломним у розумінні ролі ветеранів у системі соціальної стійкості держави. Очевидним стало те, що після завершення бойових дій Україна зіткнеться з масштабним викликом реінтеграції сотень тисяч військовослужбовців у цивільне життя [11].

Еволюція ветеранської політики в Україні (Додаток А) демонструє поступовий перехід від переважно компенсаційної моделі соціального забезпечення до комплексної людиноцентричної системи реінтеграції та розвитку потенціалу ветеранів. Якщо до 2014 року державна політика здебільшого обмежувалася наданням пільг і соціальних гарантій окремим категоріям ветеранів, то початок російської агресії зумовив необхідність переосмислення її змісту, інституційних механізмів та управлінських підходів. Повномасштабна війна 2022 року суттєво посилила актуальність створення системної ветеранської політики, орієнтованої на довгострокову соціальну адаптацію, психологічну реабілітацію, професійну реалізацію та громадянську інтеграцію ветеранів. Таким чином, сучасна ветеранська політика в Україні поступово трансформується у стратегічний напрям державного управління, який спрямований не лише на підтримку ветеранів як соціальної категорії, але й на зміцнення соціальної стійкості держави, суспільної згуртованості та людського потенціалу в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

Сучасна ветеранська політика дедалі більше набуває рис комплексної політики людського розвитку. В її основі лежить не лише підтримка особи після завершення військової служби, але й забезпечення безперервного супроводу ветерана на всіх етапах повернення до цивільного життя. Значного поширення набуває концепція case management, яка передбачає індивідуальний супровід ветерана та формування персоналізованої траєкторії отримання послуг [12].

Водночас у сучасних умовах важливого значення набуває цифровізація ветеранської політики. Впровадження електронних сервісів, створення цифрових платформ взаємодії ветеранів із державними інституціями, електронних

кабінетів та реєстрів сприяє спрощенню доступу до послуг і мінімізації бюрократичних бар'єрів [13].

Слід також наголосити, що ефективність ветеранської політики значною мірою залежить від рівня міжсекторальної взаємодії. Державні органи не можуть самотійно забезпечити повний спектр послуг, необхідних для якісної адаптації ветеранів. Тому важливим елементом сучасної моделі є партнерство між державою, територіальними громадами, громадськими організаціями, бізнесом та міжнародними донорами [14].

Ветеранська політика у сучасному розумінні є також важливим елементом забезпечення соціальної стійкості держави. Соціальна стійкість визначається як здатність суспільства ефективно адаптуватися до криз, долати наслідки потрясінь та зберігати внутрішню згуртованість [15]. Неналежна реінтеграція ветеранів може призвести до посилення соціальної напруги, поглиблення маргіналізації, економічної вразливості та психологічних криз. Натомість успішна ветеранська політика здатна трансформувати ветеранський потенціал у важливий ресурс державного розвитку.

У цьому контексті ветерани мають розглядатися не лише як об'єкт соціальної підтримки, але і як активні суб'єкти суспільних змін. Значна частина ветеранів володіє високим рівнем лідерських навичок, стресостійкістю, організаційним досвідом та відповідальністю, що створює передумови для їх активної участі у місцевому самоврядуванні, громадському секторі, підприємництві та публічному управлінні [16].

Отже, сутність сучасної ветеранської політики полягає у формуванні комплексної системи державного управління, спрямованої на забезпечення повноцінної соціальної інтеграції ветеранів, реалізацію їх прав, розвиток потенціалу та зміцнення соціальної стійкості держави. Еволюція ветеранської політики в Україні демонструє поступовий перехід від вузької моделі соціального забезпечення до людиноцентричної політики реінтеграції та розвитку. У сучасних умовах її ефективність стає одним із ключових чинників післявоєнного відновлення України та збереження суспільної згуртованості.

1.2 Соціальна стійкість держави: теоретичні підходи та місце ветеранської політики в її забезпеченні

В умовах масштабних суспільних трансформацій, глобальних криз, збройних конфліктів та посилення безпекових загроз особливого значення набуває проблема забезпечення соціальної стійкості держави. Для України це питання стало надзвичайно актуальним після початку російської агресії у 2014 році, а особливо в умовах повномасштабного вторгнення у 2022 році, коли суспільство зіткнулося з безпрецедентними викликами у сфері безпеки, соціальної адаптації, економічної стабільності та збереження людського потенціалу. За таких умов соціальна стійкість держави перетворюється на одну з ключових передумов її функціонування, здатності долати кризові явища та забезпечувати довгостроковий розвиток [11].

У сучасному науковому дискурсі поняття «соціальна стійкість» (social resilience) трактується як здатність суспільства, соціальних інститутів та державних систем адаптуватися до кризових ситуацій, мінімізувати негативні наслідки потрясінь, підтримувати соціальну рівновагу та відновлюватися після деструктивних впливів [12]. Водночас соціальна стійкість не означає відсутності криз або повної незмінності суспільних процесів. Навпаки, вона передбачає здатність суспільства до трансформації, пристосування та ефективного реагування на зовнішні й внутрішні загрози.

У науковій літературі соціальна стійкість розглядається через міждисциплінарний підхід, що поєднує елементи соціології, державного управління, психології, економіки та безпекових студій. Відповідно до сучасних концепцій, стійкість держави визначається не лише рівнем її економічного розвитку чи військового потенціалу, але й спроможністю інституцій забезпечувати суспільну згуртованість, довіру громадян до влади, ефективність соціальної підтримки та інклюзивність державної політики [13] (див. табл. 1.2.1).

Таблиця 1.2.1

Визначення поняття «соціальна стійкість держави» в наукових джерелах

Автор / джерело	Визначення поняття «соціальна стійкість держави»	Ключовий акцент
Е. М. Лібанова [7]	Соціальна стійкість визначається як здатність суспільства підтримувати соціальну рівновагу, адаптуватися до кризових змін та забезпечувати відтворення людського потенціалу навіть в умовах масштабних потрясінь.	Адаптація суспільства та збереження людського потенціалу
О. М. Петроє [13]	Соціальна стійкість держави є спроможністю соціальної системи забезпечувати стабільне функціонування суспільства, мінімізувати наслідки криз і підтримувати цілісність соціальних інститутів.	Інституційна стабільність
Національний інститут стратегічних досліджень [16]	Соціальна стійкість розглядається як здатність держави та суспільства зберігати згуртованість, довіру і керованість в умовах воєнних, економічних чи соціальних загроз.	Соціальна згуртованість і суспільна довіра
І. Е. Бекешкіна [11]	Соціальна стійкість полягає у здатності громадян підтримувати соціальні зв'язки, взаємодіяти та проявляти солідарність в умовах суспільних потрясінь.	Громадянська солідарність
В. С. Куйбіда [15]	Соціальна стійкість держави є результатом ефективного публічного управління, спрямованого на забезпечення адаптивності соціальної системи до кризових умов.	Роль публічного управління
Програма розвитку ООН (UNDP) [20]	Соціальна стійкість – це здатність спільнот та інституцій витримувати потрясіння, відновлюватися після криз і трансформувати соціальні системи на засадах сталого розвитку.	Відновлення та трансформація
Узагальнення	Соціальна стійкість держави – це здатність держави, суспільства та соціальних інститутів ефективно реагувати на кризові виклики, адаптуватися до змін, зберігати суспільну згуртованість і забезпечувати відновлення людського потенціалу через ефективні механізми публічного управління.	Комплексний підхід

Джерело: сформовано автором на основі [7], [11], [13], [15], [16], [20].

Аналіз наукових підходів (табл. 1.1.1) до трактування поняття «соціальна стійкість держави» свідчить про відсутність єдиного універсального визначення, однак більшість дослідників пов'язують її із здатністю суспільства та державних інституцій адаптуватися до кризових викликів, підтримувати соціальну згуртованість і забезпечувати ефективне відновлення після потрясінь. В умовах воєнного стану для України особливої актуальності набуває інституційний та

людиноцентричний підхід до забезпечення соціальної стійкості, де важливе місце посідає ветеранська політика як механізм соціальної реінтеграції та відновлення людського потенціалу.

Особливого значення проблема соціальної стійкості набула у працях дослідників, які аналізують суспільства, що пережили війни або масштабні гуманітарні кризи. У таких умовах стійкість держави значною мірою залежить від здатності забезпечити адаптацію соціальних груп, які безпосередньо постраждали від конфлікту. До таких категорій належать внутрішньо переміщені особи, сім'ї загиблих військовослужбовців, особи з інвалідністю внаслідок війни, а також ветерани, які повертаються до цивільного життя [14].

Соціальна стійкість держави формується під впливом низки взаємопов'язаних факторів. До ключових із них належать інституційна спроможність держави, економічна стабільність, доступність соціальних послуг, рівень громадянської довіри, соціальна інтеграція, безпекове середовище, ефективність комунікації між державою та суспільством, а також здатність органів влади швидко реагувати на кризові ситуації [15]. Важливо, що соціальна стійкість має не лише реактивний, але й превентивний характер, оскільки ефективна державна політика повинна не лише усувати наслідки криз, а й запобігати їх поглибленню.

У контексті науки публічного управління соціальна стійкість держави розглядається як результат цілеспрямованої державної політики, яка реалізується через систему управлінських рішень, механізмів координації, нормативно-правового забезпечення та міжсекторальної взаємодії. Це означає, що держава має виступати не лише регулятором, а й активним суб'єктом формування умов для підтримання соціальної рівноваги, адаптації населення до змін та зниження рівня соціальної вразливості [16].

Однією із центральних характеристик соціальної стійкості є соціальна згуртованість. Вона передбачає високий рівень взаємної довіри між громадянами, готовність до взаємодопомоги, солідарність та наявність спільних суспільних цінностей [17]. Для держав, що переживають воєнні конфлікти,

соціальна згуртованість стає ключовим фактором виживання, оскільки саме вона забезпечує здатність суспільства об'єднуватися навколо спільних цілей та підтримувати стабільність навіть у кризових умовах.

Водночас війна істотно змінює соціальну структуру суспільства. В Україні формується нова масштабна соціальна група ветеранів, кількість яких у найближчі роки може сягнути кількох мільйонів осіб [18]. Це означає, що питання їх інтеграції набуває не лише соціального, але й стратегічного значення для функціонування держави. У цьому контексті ветеранська політика перестає бути вузькоспеціалізованим напрямом соціального захисту й перетворюється на важливий інструмент забезпечення соціальної стійкості держави.

Сучасне розуміння ветеранської політики передбачає створення умов для повноцінної інтеграції ветеранів у цивільне життя. Йдеться не лише про надання матеріальної підтримки або пільг, а про формування цілісної системи державної допомоги, яка включає медичну та психологічну реабілітацію, освіту, працевлаштування, розвиток підприємницьких навичок, правовий супровід та створення механізмів соціальної адаптації [19].

Місце ветеранської політики у забезпеченні соціальної стійкості держави визначається кількома ключовими аспектами. Насамперед ефективна ветеранська політика сприяє зниженню соціальної напруги. Відсутність механізмів підтримки ветеранів може призводити до маргіналізації, безробіття, психологічної дезадаптації, зростання соціального відчуження та конфліктів. Натомість створення умов для реінтеграції ветеранів дозволяє забезпечити їх активне включення у суспільне життя, що позитивно впливає на загальний рівень суспільної стабільності [20].

Крім того, ветеранська політика відіграє важливу роль у відновленні людського капіталу держави. Людський капітал є одним із головних ресурсів повоєнного розвитку, а ветерани, попри отримані травми та складний досвід війни, володіють унікальними компетентностями: високою дисциплінованістю, здатністю працювати в кризових умовах, організаційними навичками, відповідальністю та стресостійкістю [21]. Саме тому важливим завданням

держави є створення умов для використання цього потенціалу в економічному, управлінському та громадському секторах.

Особливе місце в системі забезпечення соціальної стійкості посідає психологічна реабілітація ветеранів. Наслідки бойових дій, травматичний досвід, фізичні ушкодження та складність повернення до мирного життя можуть спричиняти психоемоційні труднощі, які потребують професійного супроводу [22]. Недостатній рівень психологічної підтримки здатен негативно впливати не лише на самих ветеранів, але й на членів їхніх сімей, соціальне середовище та громади загалом.

У цьому контексті важливого значення набуває людиноцентричний підхід до реалізації ветеранської політики. Його сутність полягає у врахуванні індивідуальних потреб ветерана, персоналізації послуг та створенні гнучкої системи підтримки. Сучасна модель державної політики має орієнтуватися не на формальне виконання соціальних програм, а на реальне підвищення якості життя ветеранів та їх сімей [23].

Не менш важливим елементом соціальної стійкості є інституційна довіра. Рівень довіри ветеранів до державних інституцій безпосередньо впливає на їх готовність користуватися державними програмами, брати участь у громадському житті та підтримувати державну політику [24]. У разі недостатньої ефективності державної підтримки можуть виникати ризики посилення соціального невдоволення, зниження рівня громадянської довіри та послаблення суспільної згуртованості.

В умовах децентралізації особлива роль у забезпеченні соціальної стійкості належить територіальним громадам. Саме громади часто стають першим середовищем, у яке повертається ветеран після служби. Тому на місцевому рівні мають створюватися ветеранські простори, центри реабілітації, програми зайнятості та механізми соціальної інтеграції [25]. Це дозволяє формувати середовище підтримки, що позитивно впливає на адаптацію ветеранів та зміцнення локальної соціальної згуртованості.

У сучасних умовах важливо також враховувати міжнародний досвід держав, які проходили через воєнні конфлікти. Практика таких країн демонструє, що інвестиції у ветеранську політику мають довгостроковий позитивний ефект для державної стабільності. Системна підтримка ветеранів сприяє формуванню довіри до держави, зміцненню демократичних інститутів та збереженню соціального миру [26].

Отже, соціальна стійкість держави є складним багатовимірним явищем, що визначає здатність суспільства адаптуватися до криз, підтримувати соціальну стабільність та забезпечувати відновлення після потрясінь. У сучасних умовах ветеранська політика набуває стратегічного значення як важливий інструмент забезпечення соціальної стійкості України. Її ефективна реалізація сприяє соціальній інтеграції ветеранів, відновленню людського капіталу, підвищенню рівня суспільної згуртованості та зміцненню довіри до державних інституцій. Таким чином, ветеранська політика повинна розглядатися не лише як складова соціального захисту, але й як один із фундаментальних напрямів державної політики, спрямованої на забезпечення стійкого розвитку та післявоєнного відновлення України.

1.3 Нормативно-правове та інституційне забезпечення реалізації ветеранської політики в Україні

В умовах повномасштабної війни та трансформації системи публічного управління в Україні питання нормативно-правового та інституційного забезпечення ветеранської політики набуває особливої актуальності. Зростання чисельності ветеранів, необхідність їх соціальної адаптації, психологічної реабілітації, професійної інтеграції та забезпечення гідного рівня життя обумовлюють потребу у створенні цілісної системи державного регулювання відповідної сфери. У сучасних умовах ветеранська політика поступово трансформується із переважно компенсаційного механізму соціального забезпечення у комплексний напрям державної політики, спрямований на

підтримку людського потенціалу, забезпечення соціальної стійкості та зміцнення суспільної згуртованості [21].

Нормативно-правове забезпечення ветеранської політики є фундаментальною складовою її реалізації, оскільки саме через систему правових актів визначаються правовий статус ветеранів, механізми державної підтримки, повноваження суб'єктів публічного управління та гарантії соціального захисту. Правове регулювання у цій сфері має багаторівневий характер і включає норми Конституції України, законів, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, відомчих нормативних актів, державних стратегій і програм [22] (табл. 1.3.1).

Таблиця 1.3.1

Нормативно-правове забезпечення ветеранської політики в Україні

Нормативно-правовий акт	Рік прийняття	Основний зміст регулювання	Значення для реалізації ветеранської політики
Конституція України [21]	1996	Закріплює принципи соціальної держави, право громадян на соціальний захист, охорону здоров'я, достатній життєвий рівень	Формує конституційні засади державної підтримки ветеранів та гарантує соціальний захист осіб, які захищали державу
Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [6]	1993	Визначає правовий статус ветеранів війни, категорії осіб, систему пільг, гарантій і компенсацій	Є базовим нормативним актом, що регламентує систему ветеранської політики в Україні
Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [26]	1991	Регулює питання соціального, матеріального та правового захисту військовослужбовців і членів їхніх сімей	Забезпечує безперервність соціального захисту від військової служби до набуття статусу ветерана
Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Міністерства у справах ветеранів України» [8]	2018	Визначає створення спеціалізованого центрального органу виконавчої влади у сфері ветеранської політики	Сприяла інституціоналізації ветеранської політики та централізації управління
Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року [9; 14]	2024	Визначає стратегічні напрями розвитку ветеранської політики, принципи підтримки ветеранів, механізми реінтеграції	Формує сучасну людиноцентричну модель ветеранської політики

Єдиний державний реєстр ветеранів війни [27]	2019	Забезпечує ведення централізованої інформаційної системи про ветеранів війни	Сприяє цифровізації послуг та спрощенню доступу до державної підтримки
Нормативні акти Міністерства у справах ветеранів України [25]	2018– дотепер	Регламентують порядок отримання послуг, психологічної допомоги, реабілітації, професійної адаптації	Конкретизують механізми реалізації ветеранської політики на практиці
Місцеві програми підтримки ветеранів у територіальних громадах [28]	2020– дотепер	Передбачають фінансування локальних програм соціальної адаптації, підтримки, реабілітації	Забезпечують реалізацію ветеранської політики на рівні громад

Джерело: сформовано автором на основі [6], [8], [9], [14], [21], [25], [26], [27], [28].

Аналіз нормативно-правового забезпечення ветеранської політики в Україні свідчить про наявність сформованої, проте динамічно трансформованої системи правового регулювання, яка охоплює конституційні гарантії, профільне законодавство, стратегічні документи та підзаконні нормативні акти. Важливим досягненням останніх років стало посилення інституційної уваги до проблем ветеранів, створення спеціалізованого центрального органу виконавчої влади та розроблення стратегічних напрямів розвитку ветеранської політики до 2030 року. Водночас проведений аналіз дозволяє констатувати, що чинна нормативно-правова база все ще потребує подальшого вдосконалення, зокрема в частині усунення фрагментарності правового регулювання, підвищення узгодженості між окремими нормативними актами, розширення механізмів міжвідомчої координації та забезпечення рівного доступу ветеранів до послуг на місцевому рівні. Отже, ефективність реалізації ветеранської політики значною мірою залежить не лише від наявності нормативної бази, а й від здатності державних інституцій забезпечити її практичне, комплексне та людиноцентричне впровадження.

Основою правового забезпечення ветеранської політики є Конституція України, яка закріплює принципи соціальної держави та гарантує право громадян на соціальний захист, достатній життєвий рівень, охорону здоров'я та повагу до

людської гідності [23]. Особливого значення в контексті ветеранської політики набувають положення статей 3, 17 та 46 Конституції, які визначають людину, її життя та безпеку найвищою соціальною цінністю, а також покладають на державу обов'язок щодо соціального захисту осіб, які забезпечували оборону держави [24].

Базовим нормативно-правовим актом, який регламентує державну політику у сфері підтримки ветеранів, є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Саме цей закон визначає категорії ветеранів війни, їх правовий статус, соціальні гарантії, систему пільг та компенсацій [6]. Закон встановлює особливості державної підтримки учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасників війни, а також членів сімей загиблих військовослужбовців. Його значення полягає у створенні правової основи для функціонування всієї системи ветеранської політики в Україні [25].

Разом із тим сучасні виклики демонструють, що законодавство у сфері ветеранської політики потребує постійного оновлення та адаптації до нових соціальних реалій. Масштабність бойових дій після 2022 року, поява нових категорій ветеранів, зміна характеру потреб та ускладнення процесів реінтеграції вимагають модернізації нормативної бази. Водночас чинне законодавство досі значною мірою зосереджене на пільговому забезпеченні, тоді як сучасні підходи до ветеранської політики передбачають комплексну підтримку особистості та її потенціалу [26].

Суттєвого значення для розвитку державної політики у сфері підтримки ветеранів набуло прийняття Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року, яка визначає основні напрями трансформації системи підтримки ветеранів [9]. Документ орієнтує державну політику на формування людиноцентричної моделі, яка ґрунтується на принципах поваги до людської гідності, доступності послуг, міжвідомчої координації та персоналізованого підходу [14].

У Стратегії визначено ключові пріоритети розвитку ветеранської політики, серед яких: удосконалення системи реабілітації, розвиток програм освіти та працевлаштування, цифровізація послуг, формування ефективної системи

переходу від військової служби до цивільного життя, розвиток ветеранського підприємництва та підтримка членів сімей ветеранів [27]. Особливу увагу приділено формуванню єдиного підходу до супроводу ветерана протягом усього життєвого циклу взаємодії з державою.

Не менш важливою складовою реалізації ветеранської політики є інституційне забезпечення, під яким розуміється система органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та інших суб'єктів, які беруть участь у формуванні та реалізації державної політики щодо ветеранів [28] (Додаток Б).

Представлена схема (Додаток Б) інституційного механізму реалізації ветеранської політики в Україні демонструє багаторівневий та міжсекторальний характер державного управління у цій сфері. Центральне місце в системі належить Міністерству у справах ветеранів України, яке виконує координуючу функцію та забезпечує формування й реалізацію державної політики щодо підтримки ветеранів. Водночас ефективність ветеранської політики значною мірою залежить від узгодженої взаємодії центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад, громадських організацій і міжнародних партнерів. Особливе значення має комплексний підхід, за якого ветеран та члени його сім'ї перебувають у центрі системи підтримки та отримують доступ до медичних, соціальних, освітніх, професійних і правових послуг. Разом із тим аналіз інституційного механізму дозволяє констатувати наявність певних викликів, пов'язаних із координацією між суб'єктами реалізації політики, нерівномірністю розвитку місцевої інфраструктури підтримки та потребою подальшого вдосконалення системи міжвідомчої взаємодії. Отже, підвищення ефективності ветеранської політики в Україні потребує зміцнення інституційної спроможності, розширення партнерських механізмів і впровадження людиноцентричного підходу до надання послуг ветеранам.

Ключовим центральним органом виконавчої влади у цій сфері є Міністерство у справах ветеранів України, створене у 2018 році [8]. Його

утворення стало важливим етапом інституціоналізації ветеранської політики, оскільки до цього часу функції підтримки ветеранів були розпорошені між різними органами влади. Міністерство відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері соціального захисту ветеранів, психологічної допомоги, професійної адаптації, реабілітації, увічнення пам'яті загиблих захисників та розвитку ветеранських сервісів [29].

Разом із Міністерством у справах ветеранів до системи реалізації ветеранської політики залучені інші центральні органи виконавчої влади. Зокрема, Міністерство соціальної політики забезпечує реалізацію програм соціального захисту, Міністерство охорони здоров'я координує систему медичної та психологічної реабілітації, Міністерство економіки відповідає за програми працевлаштування, а Міністерство освіти і науки сприяє розвитку освітніх можливостей для ветеранів [30].

Особливого значення набуває роль органів місцевого самоврядування та територіальних громад. У процесі децентралізації громади отримали ширші повноваження у сфері соціального забезпечення та надання адміністративних послуг, що дозволяє формувати локальні програми підтримки ветеранів [31]. Саме на рівні громади відбувається первинна адаптація ветерана після повернення з військової служби, а тому важливого значення набуває створення ветеранських просторів, центрів підтримки, програм професійної адаптації та локальних сервісів психологічної допомоги.

Позитивною тенденцією останніх років стало формування ветеранських хабів та просторів підтримки, які функціонують як платформи взаємодії між ветеранами, громадськими організаціями та державними інституціями. Такі центри сприяють отриманню консультацій, правової допомоги, психологічної підтримки, а також розвитку ветеранського підприємництва [32].

Окремого аналізу потребує цифровізація ветеранської політики. Сучасна система державного управління поступово переходить до використання цифрових технологій для спрощення доступу ветеранів до послуг. Важливим інструментом у цьому напрямі став Єдиний державний реєстр ветеранів війни,

який забезпечує систематизацію даних про осіб, які мають відповідний статус, та спрощує процес надання соціальних гарантій [33].

Крім того, Міністерством у справах ветеранів впроваджується цифрова екосистема «е-Ветеран», яка покликана забезпечити доступ до інформації, електронних сервісів, консультацій та державних програм підтримки [34]. Розвиток цифрових сервісів сприяє зменшенню бюрократичних бар'єрів, підвищенню прозорості державної політики та покращенню комунікації між ветеранами і державними органами.

Попри позитивні зміни, система нормативно-правового та інституційного забезпечення ветеранської політики в Україні все ще характеризується низкою проблем. Однією з головних є фрагментарність законодавства та дублювання повноважень між різними органами влади [35]. В окремих випадках ветерани змушені звертатися до кількох інституцій для отримання базових послуг, що ускладнює доступ до державної підтримки.

Суттєвою проблемою залишається нерівномірність розвитку ветеранської інфраструктури на місцевому рівні. Якщо великі міста мають більше можливостей для створення програм підтримки, то у невеликих громадах часто бракує фінансових ресурсів, кваліфікованих фахівців та інституційної спроможності [36].

Також актуальною є проблема недостатньої координації між державними органами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами. Відсутність єдиної інтегрованої системи супроводу ветерана іноді призводить до дублювання послуг або, навпаки, до втрати окремих категорій ветеранів із поля державної уваги [37].

У цьому контексті особливого значення набуває необхідність удосконалення інституційної моделі ветеранської політики шляхом впровадження принципу «єдиного вікна», посилення цифровізації, підвищення ролі громад та розширення партнерства між державою й громадянським суспільством [38]. Доцільним є також розвиток системи індивідуального

супроводу ветеранів (case management), яка дозволить формувати персоналізовані траєкторії підтримки залежно від потреб особи.

Отже, нормативно-правове та інституційне забезпечення ветеранської політики в Україні перебуває на етапі активної трансформації, що зумовлено масштабними викликами воєнного часу та необхідністю забезпечення ефективної соціальної інтеграції ветеранів. Попри значний прогрес у формуванні правової бази, створенні спеціалізованих інституцій та розвитку цифрових сервісів, система потребує подальшого вдосконалення. У сучасних умовах ефективність ветеранської політики дедалі більше залежить від рівня міжвідомчої координації, інституційної спроможності громад та здатності держави забезпечити комплексний, людиноцентричний підхід до підтримки ветеранів, що є важливою передумовою соціальної стійкості та післявоєнного відновлення України.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної бакалаврської роботи здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз ветеранської політики як складової соціальної стійкості держави, що дозволило сформувати цілісне розуміння її сутності, еволюції, нормативно-правових засад та інституційних механізмів реалізації в сучасних умовах воєнних і післявоєнних трансформацій України.

Дослідження сутності, змісту та еволюції ветеранської політики в системі публічного управління дало підстави констатувати, що в сучасному науковому дискурсі ветеранська політика поступово трансформується із вузькоспеціалізованого напрямку соціального забезпечення у комплексний міжсекторальний механізм державного управління. Встановлено, що традиційний підхід, заснований переважно на системі соціальних пільг і компенсацій, вже не відповідає масштабності сучасних викликів, пов'язаних із повномасштабною війною та значним зростанням чисельності ветеранів. У

сучасних умовах ветеранська політика повинна розглядатися як комплексна людиноцентрична система підтримки, що охоплює медичну і психологічну реабілітацію, професійну адаптацію, житлове забезпечення, працевлаштування, розвиток підприємництва, соціальну інтеграцію та створення умов для повноцінної участі ветеранів у суспільному житті.

У результаті аналізу етапів еволюції ветеранської політики в Україні встановлено її поступовий перехід від компенсаційної до реінтеграційної моделі. Визначено, що до 2014 року державна політика була орієнтована переважно на надання соціальних гарантій окремим категоріям ветеранів, однак початок російської агресії спричинив необхідність переосмислення управлінських підходів. Особливо суттєвих трансформацій система зазнала після 2022 року, коли питання реінтеграції ветеранів набуло стратегічного значення для держави. Це дозволяє розглядати сучасну ветеранську політику як важливий чинник післявоєнного відновлення, збереження людського потенціалу та суспільної згуртованості.

Проведене дослідження теоретичних підходів до трактування соціальної стійкості держави дало змогу встановити, що ця категорія характеризує здатність суспільства, державних інституцій та соціальних систем адаптуватися до кризових викликів, підтримувати внутрішню стабільність і забезпечувати відновлення після масштабних потрясінь. Установлено, що соціальна стійкість не зводиться виключно до економічної чи безпекової стабільності, а формується через ефективне функціонування соціальних інститутів, рівень довіри громадян до держави, доступність соціальних послуг, суспільну солідарність та адаптивність державного управління.

Доведено, що ветеранська політика відіграє важливу роль у забезпеченні соціальної стійкості України, оскільки саме ефективна інтеграція ветеранів у цивільне життя безпосередньо впливає на рівень соціальної стабільності, згуртованості суспільства та довіри до державних інституцій. Встановлено, що недостатня увага до потреб ветеранів може призводити до посилення соціальної напруги, психологічної дезадаптації, економічної вразливості та маргіналізації

окремих соціальних груп. Водночас ефективна ветеранська політика створює передумови для використання людського потенціалу ветеранів у процесах державотворення, місцевого самоврядування, розвитку громадянського суспільства та економічного відновлення держави.

У межах аналізу нормативно-правового забезпечення ветеранської політики встановлено, що в Україні сформовано багаторівневу систему правового регулювання, основу якої становлять Конституція України, Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», профільні закони, урядові постанови, державні стратегії та відомчі нормативні акти. Важливим етапом інституціоналізації державної політики стало створення Міністерства у справах ветеранів України, що забезпечило централізацію управлінських функцій та посилення державної уваги до проблем ветеранської спільноти.

Разом із тим проведений аналіз дозволив виявити низку проблемних аспектів нормативно-правового та інституційного забезпечення, серед яких фрагментарність окремих механізмів державного регулювання, недостатній рівень міжвідомчої координації, нерівномірність розвитку інфраструктури підтримки на рівні територіальних громад, а також потреба у подальшій цифровізації послуг та персоналізації підходів до роботи з ветеранами. Установлено, що ефективність ветеранської політики значною мірою залежить від узгодженості дій органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, міжнародних партнерів та самих ветеранських спільнот.

З'ясовано, що в умовах євроінтеграційного розвитку України ветеранська політика має трансформуватися відповідно до принципів *good governance*, людиноцентричності, доступності послуг, цифровізації, інклюзивності та міжсекторальної взаємодії. У цьому контексті перспективними є впровадження комплексної системи супроводу ветеранів, механізмів *case management*, розвитку ветеранських хабів, цифрових сервісів та інтегрованих моделей соціальної підтримки.

Таким чином, результати проведеного теоретичного дослідження дозволяють зробити висновок, що ветеранська політика в сучасних умовах є не лише елементом системи соціального захисту, але й стратегічним напрямом публічного управління, від ефективності якого залежить рівень соціальної стійкості, суспільної згуртованості та успішність повоєнного відновлення України. Отримані теоретичні положення, узагальнення та висновки створюють методологічну основу для подальшого аналізу сучасного стану реалізації ветеранської політики в Україні, оцінювання її ефективності та обґрунтування напрямів удосконалення, що становить предмет наступного розділу дослідження.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

2.1 Статистичний аналіз ветеранського середовища в Україні: демографічні, соціально-економічні та регіональні аспекти

Повномасштабна війна, що триває в Україні з 2022 року, зумовила суттєві трансформації соціальної структури суспільства, однією з ключових ознак яких стало стрімке зростання чисельності ветеранів війни. Ветеранська спільнота поступово перетворюється на одну з найбільших соціальних груп, що визначатиме особливості державної соціальної політики, ринку праці, системи охорони здоров'я, освіти та місцевого розвитку у післявоєнний період. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває статистичний аналіз ветеранського середовища, який дозволяє оцінити масштаб викликів, виявити ключові потреби ветеранів та визначити напрями вдосконалення державної політики [31].

Однією з головних характеристик сучасного ветеранського середовища є динамічне зростання чисельності осіб, які мають або набудуть статусу ветерана війни. Якщо до початку російської агресії у 2014 році чисельність учасників бойових дій залишалася відносно стабільною і охоплювала переважно ветеранів Другої світової війни, військовослужбовців-інтернаціоналістів та окремі категорії військових, то після початку антитерористичної операції кількість учасників бойових дій почала стрімко зростати [32].

За даними Міністерства у справах ветеранів України, станом на 2021 рік в Україні було зареєстровано понад 400 тис. ветеранів та учасників бойових дій, пов'язаних із російсько-українською війною [25]. Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році кількість військовослужбовців, залучених до бойових дій, суттєво збільшилася, а прогнозні оцінки Міністерства у справах ветеранів свідчать, що після завершення війни чисельність ветеранів

разом із членами їхніх сімей може перевищити 5 млн осіб, що становитиме близько 15–20 % населення України [14] (табл. 2.1.1).

Таблиця 2.1.1

Динаміка чисельності ветеранів в Україні (2014–2026 рр.)

Рік	Орієнтовна чисельність ветеранів/УБД
2014	близько 50 тис.
2016	понад 280 тис.
2018	понад 340 тис.
2021	понад 400 тис.
2023	понад 1 млн (оцінка)
2025–2026	до 4–5 млн (прогноз)

Джерело: сформовано автором на основі [14], [17], [25], [31].

Аналіз наведених даних свідчить, що ветеранська політика поступово переходить із вузькоспеціалізованого напрямку соціального захисту до одного з ключових елементів державної політики, що визначатиме характер післявоєнного розвитку України.

Не менш важливим аспектом аналізу є структура ветеранського середовища за категоріями. Відповідно до чинного законодавства до основних категорій належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни, члени сімей загиблих захисників та осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною [6]. Серед сучасних ветеранів домінують саме учасники бойових дій, які становлять найбільшу частку осіб, залучених до відсічі російської агресії [33].

Водночас значну увагу привертає проблема зростання кількості осіб з інвалідністю внаслідок війни. За даними Міністерства соціальної політики та Міністерства охорони здоров'я, унаслідок активних бойових дій кількість військовослужбовців, які потребують тривалої медичної реабілітації, протезування та психологічної допомоги, суттєво збільшилася [34]. Це створює

додаткове навантаження на систему соціального захисту та охорони здоров'я, що вимагає модернізації інфраструктури реабілітаційних послуг.

Суттєвим аспектом дослідження є регіональний розподіл ветеранів. Найбільша концентрація ветеранів спостерігається у регіонах із високою мобілізаційною активністю та значною чисельністю населення. До таких належать Дніпропетровська, Київська, Львівська, Харківська та Одеська області [35]. Крім того, значна кількість ветеранів концентрується у громадах, які прийняли внутрішньо переміщених осіб та демобілізованих військовослужбовців.

Водночас регіональний аналіз демонструє нерівномірність доступу до послуг. У великих містах та обласних центрах функціонують ветеранські простори, програми реабілітації та професійної адаптації, тоді як у сільських громадах можливості отримання спеціалізованої допомоги є значно обмеженішими [29]. Це створює ризики територіальної нерівності в реалізації ветеранської політики.

Особливого значення набуває питання працевлаштування ветеранів, оскільки саме економічна інтеграція є однією з передумов успішної соціальної адаптації. За результатами досліджень Українського ветеранського фонду, близько 57 % ветеранів після повернення до цивільного життя стикаються із труднощами працевлаштування, а значна частина змушена змінювати професію або проходити перекваліфікацію [17] (табл. 2.1.2).

Таблиця 2.1.2

Основні проблеми працевлаштування ветеранів

Проблема	Частка респондентів
Психологічна адаптація до цивільної роботи	42 %
Відсутність відповідних вакансій	39 %
Стан здоров'я	31 %
Недостатня кваліфікація / потреба перекваліфікації	28 %
Дискримінаційні стереотипи роботодавців	17 %

Джерело: сформовано автором на основі [17], [36].

Попри зазначені труднощі, останніми роками зростає роль програм підтримки ветеранського підприємництва, державних грантів та програм професійної адаптації. Водночас дослідники наголошують, що ветеранське підприємництво може стати одним із факторів економічного відновлення України у післявоєнний період [37].

Однією з найбільш чутливих проблем сучасного ветеранського середовища є питання психологічної адаптації. Бойовий досвід, втрати побратимів, фізичні травми та тривалий стрес можуть ускладнювати повернення до мирного життя. За оцінками міжнародних організацій, значна частина ветеранів має запит на психологічну підтримку, однак не всі звертаються по допомогу через соціальні стереотипи або недовіру до системи [20].

За даними соціологічних досліджень, найбільш поширеними труднощами адаптації ветеранів є підвищена тривожність, проблеми соціальної комунікації, труднощі професійної реінтеграції та емоційне виснаження [18]. Особливо складною є адаптація для осіб, які отримали тяжкі фізичні ушкодження або втратили працездатність.

Водночас важливим показником ефективності ветеранської політики є рівень довіри ветеранів до державної підтримки. Результати досліджень Gradus та Українського ветеранського фонду свідчать, що оцінки ефективності державної допомоги залишаються неоднозначними [38]. Значна частина ветеранів позитивно оцінює розвиток цифрових сервісів і спрощення доступу до адміністративних послуг, однак серед поширених проблем називаються бюрократичні труднощі, нестача інформації та нерівномірна доступність послуг у громадах [39] (табл. 2.1.3).

Наведені результати демонструють, що сучасне ветеранське середовище характеризується багатовимірністю потреб, які виходять далеко за межі традиційної системи соціальних пілґ. Усе більшого значення набувають послуги, пов'язані із психосоціальною підтримкою, професійною адаптацією та економічною інтеграцією.

Таблиця 2.1.3

Пріоритетні потреби ветеранів після повернення до цивільного життя

Вид потреби	Частка опитаних
Медична та психологічна реабілітація	61 %
Працевлаштування	54 %
Фінансова стабільність	48 %
Житлове забезпечення	44 %
Освіта / перекваліфікація	36 %
Юридичний супровід	27 %

Джерело: сформовано автором на основі [17], [20], [38].

Таким чином, статистичний аналіз ветеранського середовища в Україні свідчить про його стрімке кількісне зростання, ускладнення структури та розширення спектра соціальних потреб. Ветеранська спільнота поступово стає однією з найчисельніших і соціально значущих груп населення, що зумовлює необхідність переосмислення підходів до державної політики. Основними викликами залишаються працевлаштування, психологічна адаптація, реабілітація, подолання територіальної нерівності доступу до послуг та підвищення рівня довіри до державної підтримки. У цих умовах ефективна реалізація ветеранської політики має розглядатися як важлива передумова забезпечення соціальної стійкості держави, суспільної згуртованості та післявоєнного відновлення України.

2.2 Оцінка ефективності механізмів державної підтримки ветеранів: соціальний захист, реабілітація, працевлаштування та цифрові сервіси

В умовах повномасштабної війни та очікуваного збільшення чисельності ветеранів питання ефективності механізмів державної підтримки набуває стратегічного значення для забезпечення соціальної стійкості України. Сучасна ветеранська політика дедалі більше виходить за межі традиційного підходу, що

базувався переважно на системі пільг та компенсацій, і трансформується у комплексну модель соціальної інтеграції, яка охоплює медичну й психосоціальну реабілітацію, професійну адаптацію, житлове забезпечення, підтримку підприємництва та цифровізацію послуг [41]. Оцінка ефективності зазначених механізмів дозволяє визначити сильні сторони державної політики, виявити прогалини її реалізації та окреслити напрями подальшого вдосконалення.

Одним із базових елементів системи державної підтримки ветеранів є медична та психосоціальна реабілітація. Унаслідок інтенсивності бойових дій в Україні суттєво зросла кількість військовослужбовців, які потребують комплексного відновлення фізичного та психологічного здоров'я. Реабілітація охоплює широкий спектр послуг: лікування фізичних травм, протезування, психологічне консультування, психотерапію, лікування посттравматичних стресових розладів, а також соціальний супровід [18].

За даними Міністерства охорони здоров'я України, упродовж 2023–2025 років в Україні значно розширилася мережа реабілітаційних центрів та мультидисциплінарних команд, що працюють із ветеранами [34]. Позитивною тенденцією стало впровадження сучасних стандартів фізичної реабілітації та активніше залучення міжнародних партнерів до фінансування протезування і психологічної допомоги. Разом із тим система залишається перевантаженою, особливо у регіонах із високою концентрацією ветеранів.

Суттєвою проблемою залишається психосоціальна адаптація ветеранів після повернення до цивільного життя. Частина ветеранів стикається із труднощами соціальної інтеграції, емоційним виснаженням, тривожністю, зміною соціальних ролей та труднощами у професійному середовищі [42]. При цьому соціологічні дослідження демонструють, що не всі ветерани готові звертатися по психологічну допомогу через суспільні стереотипи, недостатню поінформованість або недовіру до державної системи підтримки [39].

Важливою складовою державної підтримки є житлове забезпечення ветеранів. Законодавством України передбачено низку механізмів надання житла або компенсації для окремих категорій ветеранів, зокрема осіб з інвалідністю

внаслідок війни та членів сімей загиблих захисників [6]. Разом із тим на практиці ефективність житлових програм залишається обмеженою.

Основними причинами низької ефективності є недостатній рівень бюджетного фінансування, тривалі строки очікування, бюрократичні процедури та нерівномірність реалізації програм на місцевому рівні [43]. У частини громад відсутні окремі місцеві програми підтримки ветеранів, що створює регіональну нерівність доступу до житлових механізмів. Водночас позитивним аспектом є поступове впровадження механізму грошових компенсацій замість виключно чергового житлового забезпечення, що підвищує гнучкість державної підтримки.

Особливого значення у сучасних умовах набуває професійна адаптація ветеранів. Повернення до мирного життя часто супроводжується необхідністю зміни професійної діяльності, отримання нових навичок або перекваліфікації. Втрата попереднього місця роботи, фізичні обмеження або зміна життєвих пріоритетів змушують багатьох ветеранів переосмислювати власну професійну траєкторію [36].

Система професійної адаптації в Україні включає державні програми перекваліфікації, навчальні курси, підтримку працевлаштування через центри зайнятості, а також грантові механізми започаткування власної справи [44]. Позитивним аспектом є розширення співпраці між державою, бізнесом та міжнародними організаціями у сфері професійної інтеграції ветеранів.

Разом із тим практика реалізації програм працевлаштування свідчить про наявність низки бар'єрів. Серед ключових проблем — невідповідність між кваліфікацією ветеранів та вимогами ринку праці, недостатня готовність роботодавців до працевлаштування ветеранів, психологічні труднощі адаптації до цивільної роботи та обмеженість спеціалізованих програм підтримки [17].

Одним із перспективних напрямів державної політики є підтримка ветеранського підприємництва. Упродовж останніх років активно розвиваються грантові програми, спрямовані на стимулювання самозайнятості ветеранів та створення нових бізнесів. Значну роль у цьому процесі відіграє Український

ветеранський фонд, який реалізує конкурси фінансової підтримки ветеранських ініціатив [35].

Крім того, активно функціонують державні програми мікрогрантів «Власна справа», які дозволяють ветеранам отримувати фінансування для започаткування малого бізнесу [45]. Практика реалізації таких програм демонструє їх позитивний соціально-економічний ефект, оскільки підприємницька діяльність не лише забезпечує фінансову самостійність ветеранів, але й сприяє створенню нових робочих місць та розвитку місцевих громад.

Водночас грантова підтримка поки що охоплює відносно невелику частину ветеранської спільноти. До основних обмежень належать складність процедур подання заявок, недостатня поінформованість ветеранів про наявні можливості та нерівномірність доступу до консультативної підтримки [37].

Суттєвим досягненням останніх років стала цифровізація ветеранської політики. Міністерством у справах ветеранів України поступово впроваджується цифрова екосистема «е-Ветеран», яка передбачає доступ до електронних сервісів, інформації про державні програми, реєстраційних процедур та консультацій [27]. Значну роль також відіграє інтеграція ветеранських послуг у платформу «Дія», що дозволяє спростити отримання окремих адміністративних послуг [30].

Цифровізація сприяє зменшенню бюрократичних бар'єрів, підвищенню прозорості та доступності послуг, а також скороченню часу отримання соціальної підтримки [46]. Водночас існують певні обмеження, зокрема цифрова нерівність серед старших ветеранів, нестабільність окремих електронних сервісів та недостатня інтегрованість інформаційних систем різних органів влади.

Особливу увагу в контексті оцінки ефективності державної політики слід приділити проблемі міжвідомчої координації. Реалізація ветеранської політики охоплює діяльність Міністерства у справах ветеранів, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства соціальної політики, Міністерства економіки, місцевих органів влади та громадських організацій [23]. Проте на практиці нерідко

виникає дублювання функцій, фрагментарність управлінських рішень та недостатня координація між інституціями.

З позицій policy implementation analysis ефективність державної політики визначається не лише якістю її концептуального проєктування (policy design), але й здатністю інституцій забезпечити належну реалізацію (implementation capacity) [47]. У випадку ветеранської політики України можна констатувати наявність так званого implementation gap — розриву між задекларованими цілями та практичними результатами їх досягнення.

Попри значний прогрес у нормативному забезпеченні, частина механізмів підтримки реалізується нерівномірно, що обумовлено обмеженістю ресурсів, кадровими проблемами та відмінностями інституційної спроможності громад [28]. Особливо це помітно в питаннях реабілітації та житлового забезпечення (табл. 2.2.1).

Таблиця 2.2.1

SWOT-аналіз ветеранської політики України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Створення Міністерства у справах ветеранів	Фрагментарність міжвідомчої координації
Наявність Стратегії ветеранської політики до 2030 року	Нерівномірність послуг між громадами
Розвиток цифрових сервісів («е-Ветеран», Дія)	Перевантаженість системи реабілітації
Розширення програм підтримки бізнесу	Недостатній рівень житлового забезпечення
Активна роль міжнародних партнерів	Обмежене охоплення грантовими програмами
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Розвиток ветеранського підприємництва	Подальше зростання навантаження на систему
Розширення цифровізації	Соціальна напруга через незадоволені потреби
Інтеграція міжнародного досвіду	Ризик маргіналізації окремих груп ветеранів
Розвиток партнерства з громадами	Обмеженість бюджетних ресурсів
Розбудова системи case management	Поглиблення регіональної нерівності

Джерело: сформовано автором на основі [17], [23], [25], [35], [39], [47].

Таким чином, оцінка ефективності механізмів державної підтримки ветеранів свідчить, що в Україні сформовано базові інституційні та нормативні механізми реалізації ветеранської політики, які демонструють поступовий розвиток та адаптацію до викликів воєнного часу. Найбільш позитивна динаміка спостерігається у сфері цифровізації, розвитку підприємництва та модернізації реабілітаційної системи. Водночас суттєвими викликами залишаються житлове забезпечення, міжвідомча координація, територіальна нерівність доступу до послуг та недостатня інтегрованість системи підтримки. У цьому контексті подальше вдосконалення ветеранської політики має ґрунтуватися на людиноцентричному підході, міжсекторальній взаємодії та посиленні інституційної спроможності держави й громад.

2.3 Зарубіжний досвід реалізації ветеранської політики та можливості його адаптації в Україні

В умовах повномасштабної війни та очікуваного суттєвого збільшення чисельності ветеранів в Україні особливої актуальності набуває вивчення міжнародного досвіду реалізації ветеранської політики. Аналіз практик держав, які мають тривалий досвід військових конфліктів або вже проходили етап післявоєнного відновлення, дозволяє визначити ефективні механізми соціальної адаптації, реабілітації та інтеграції ветеранів у цивільне життя. Водночас запозичення зарубіжних моделей не повинно мати механічного характеру, оскільки кожна країна має власний історичний, політичний, соціально-економічний та інституційний контекст [48]. Для України найбільш релевантним є досвід держав, які поєднують розвинену систему підтримки ветеранів із високим рівнем суспільної стійкості: Сполучених Штатів Америки, Ізраїлю, Хорватії та Великої Британії.

Однією з найбільш розвинених систем ветеранської політики у світі є модель Сполучених Штатів Америки. Особливістю американської системи є інституційна автономність та комплексність державної підтримки, що

реалізується через спеціалізований федеральний орган — Department of Veterans Affairs (VA). Міністерство у справах ветеранів США забезпечує широкий спектр послуг, які охоплюють медичне обслуговування, психологічну реабілітацію, пенсійне забезпечення, житлові програми, освіту, працевлаштування та підтримку сімей ветеранів [49].

Однією з найуспішніших практик США вважається система переходу від військової служби до цивільного життя — Transition Assistance Program (TAP). Її ключова особливість полягає в тому, що підготовка військовослужбовця до цивільного життя починається ще до завершення служби. Військовослужбовці отримують професійні консультації, допомогу з планування кар'єри, перекваліфікацію, психологічну підтримку та супровід щодо працевлаштування [50].

Особливу роль у системі підтримки ветеранів у США відіграє освітня програма GI Bill, яка дозволяє ветеранам здобувати вищу освіту, проходити професійну підготовку або отримувати гранти на навчання [51]. Вказаний механізм розглядається не лише як інструмент соціального захисту, але і як форма інвестування в людський капітал, що дозволяє ветеранам інтегруватися у ринок праці та реалізовувати свій професійний потенціал.

Водночас американська модель характеризується високим рівнем фінансових витрат і складною бюрократичною системою, що ускладнює її повну адаптацію в Україні [49]. Проте для українського контексту перспективним є впровадження саме механізму transition support, який дозволяє забезпечити плавний перехід від військової служби до цивільного життя та зменшити ризики соціальної дезадаптації ветеранів.

Надзвичайно релевантним для України є досвід Ізраїлю, оскільки ця країна тривалий час функціонує в умовах постійних безпекових загроз. Ізраїльська модель ветеранської політики ґрунтується на принципі високої суспільної інтеграції військовослужбовців, які після завершення служби не сприймаються як окрема соціально вразлива група, а залишаються активною частиною суспільства [52].

В Ізраїлі значна увага приділяється психологічній підтримці та ранньому втручання у випадках бойових травм. Реабілітація військовослужбовців починається безпосередньо після отримання травми, а система психологічної підтримки інтегрована у загальну систему охорони здоров'я [53]. Особливістю ізраїльського підходу є також активна роль громад та місцевих спільнот у підтримці ветеранів, що сприяє швидшій соціальній адаптації.

Для України особливо цінним є досвід Ізраїлю щодо дестигматизації психологічної допомоги. У країні звернення до психолога не сприймається як ознака слабкості, а розглядається як нормальна практика відновлення після служби [54]. В українських реаліях, де частина ветеранів уникає психологічної підтримки через стереотипи, імплементація подібного підходу може сприяти підвищенню ефективності реабілітаційної політики.

Водночас ізраїльська модель має певні обмеження для прямого запозичення, оскільки значною мірою базується на високому рівні мілітаризованості суспільства та обов'язковій військовій службі [52]. Саме тому для України доцільніше адаптувати окремі практики, пов'язані з психосоціальною підтримкою, реабілітацією та громадською інтеграцією ветеранів.

Особливу цінність для України має досвід Хорватії, яка після війни 1991–1995 років зіткнулася з масштабною проблемою реінтеграції ветеранів у цивільне життя. Після завершення війни в Хорватії було сформовано комплексну систему соціальної адаптації ветеранів, яка поєднувала фінансову підтримку, психологічну реабілітацію, житлові програми та сприяння працевлаштуванню [55].

Одним із ключових напрямів хорватської політики стала підтримка ветеранського підприємництва. Держава стимулювала створення малого бізнесу ветеранами через податкові пільги, пільгове кредитування та спеціальні програми підтримки зайнятості [56]. Це дозволило зменшити рівень безробіття серед ветеранів та одночасно активізувати економічний розвиток громад.

Крім того, Хорватія приділяла значну увагу меморіальній політиці та формуванню суспільної поваги до ветеранів, що позитивно вплинуло на рівень соціальної згуртованості [55]. Для України цей досвід є особливо актуальним, оскільки питання соціального статусу ветерана, суспільного визнання та подолання ризиків маргіналізації матимуть важливе значення у повоєнний період.

Разом із тим хорватська практика демонструє і певні ризики. Надмірна орієнтація виключно на систему соціальних виплат без акценту на професійну інтеграцію в окремі періоди призводила до залежності частини ветеранів від державної підтримки [57]. Для України це означає необхідність балансування між механізмами соціального захисту та стимулюванням економічної активності.

Важливим прикладом для аналізу є також досвід Великої Британії, де ветеранська політика ґрунтується на концепції Armed Forces Covenant — суспільного договору між державою, суспільством і військовими [58]. Основна ідея цього підходу полягає у забезпеченні справедливого ставлення до військовослужбовців та ветеранів, а також створенні рівних можливостей для інтеграції у цивільне життя.

У Великій Британії особлива увага приділяється transition programs, які забезпечують підтримку ветеранів у процесі зміни професійного статусу [59]. Військовослужбовці отримують доступ до консультацій із працевлаштування, психологічної підтримки, навчальних програм та кар'єрного консультування.

Ключовою перевагою британської моделі є її партнерський характер: значна частина послуг реалізується не лише державою, а й через громадські організації, благодійні фонди та місцеві громади [58]. Для України це особливо важливо в умовах обмежених державних ресурсів, коли посилення партнерства між державою, громадами та громадянським суспільством може суттєво підвищити ефективність ветеранської політики (табл. 2.3.1).

Порівняльний аналіз міжнародного досвіду свідчить, що жодна із зарубіжних моделей не може бути повністю перенесена в українські реалії. Натомість найбільш ефективним підходом є selective policy transfer — вибіркове

запозичення окремих механізмів із урахуванням специфіки національного контексту [60].

Таблиця 2.3.1

Порівняльна характеристика зарубіжних моделей ветеранської політики

Країна	Ключові особливості	Що доцільно адаптувати в Україні
США	Комплексна система підтримки, TAP, GI Bill	Програми transition support, освітні гранти, кар'єрний супровід
Ізраїль	Рання реабілітація, сильна психосоціальна підтримка	Інтеграція психологічної допомоги та роль громад
Хорватія	Післявоєнна реінтеграція, підтримка ветеранського бізнесу	Пільгове підприємництво та місцеві програми адаптації
Велика Британія	Transition programs, Armed Forces Covenant	Партнерська модель держави та громадянського суспільства

Джерело: сформовано автором на основі [49]–[59].

Для України доцільним є впровадження комплексної моделі, що поєднуватиме елементи різних міжнародних практик. Зокрема, від США варто адаптувати систему професійного transition support і освітніх програм для ветеранів; від Ізраїлю — інтегровану систему психологічної реабілітації та активну роль громад; від Хорватії — інструменти післявоєнної економічної реінтеграції та підтримки ветеранського підприємництва; від Великої Британії — модель міжсекторального партнерства та індивідуального супроводу ветерана.

Таким чином, міжнародний досвід демонструє, що ефективна ветеранська політика повинна базуватися на комплексності, людиноцентричності та довгостроковому підході до реінтеграції ветеранів. Для України ключовим завданням є не механічне копіювання іноземних моделей, а їх адаптація відповідно до масштабів війни, соціально-економічних можливостей держави та

особливостей українського суспільства. Успішне впровадження кращих міжнародних практик може стати важливим фактором зміцнення соціальної стійкості, післявоєнного відновлення та формування ефективної системи державної підтримки ветеранів.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної бакалаврської роботи здійснено комплексний аналіз сучасного стану та особливостей реалізації ветеранської політики в Україні в умовах воєнного та післявоєнного відновлення. Проведене дослідження дозволило оцінити масштаби трансформації ветеранського середовища, виявити основні соціально-економічні, демографічні та регіональні тенденції, а також визначити ключові проблеми й виклики, що впливають на ефективність державної політики у сфері підтримки ветеранів.

Установлено, що повномасштабна війна суттєво трансформувала соціальну структуру українського суспільства, зумовивши стрімке зростання чисельності осіб, які мають або набудуть статусу ветерана війни. Проведений статистичний аналіз засвідчив, що ветеранська спільнота поступово перетворюється на одну з найбільших соціальних груп в Україні, а її чисельність у найближчій перспективі може становити значну частину населення держави. Це, своєю чергою, актуалізує необхідність переходу від фрагментарних заходів підтримки до формування довгострокової, системної та людиноцентричної ветеранської політики, здатної забезпечити ефективну реінтеграцію ветеранів у цивільне життя.

У процесі дослідження демографічних та соціально-економічних характеристик ветеранського середовища встановлено, що сучасні ветерани є неоднорідною соціальною групою, яка включає учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, членів сімей загиблих захисників, а також осіб, які потребують тривалої медичної, психологічної та соціальної підтримки. Визначено, що особливого значення набуває проблема збільшення кількості осіб

із пораненнями та інвалідністю, що обумовлює необхідність модернізації реабілітаційної інфраструктури, розвитку системи протезування, розширення доступу до психологічної допомоги та впровадження індивідуалізованих програм підтримки.

Проведений регіональний аналіз дозволив виявити нерівномірність доступу ветеранів до соціальних послуг та програм підтримки. Встановлено, що у великих містах та обласних центрах значно активніше розвивається інфраструктура ветеранської підтримки, зокрема функціонують ветеранські хаби, центри психологічної допомоги, програми професійної адаптації та громадської інтеграції. Водночас у сільських і менш ресурсних громадах спостерігається обмеженість кадрових, фінансових та організаційних можливостей, що створює ризики територіальної нерівності та нерівного доступу ветеранів до державних послуг. Це свідчить про необхідність посилення ролі територіальних громад у реалізації ветеранської політики та розвитку локальної інфраструктури підтримки.

У межах аналізу соціально-економічного становища ветеранів визначено, що одним із ключових викликів залишається проблема працевлаштування та професійної адаптації. Встановлено, що значна частина ветеранів після повернення до цивільного життя стикається з труднощами пошуку роботи, потребою перекваліфікації, психологічною адаптацією до нового професійного середовища, а також із наявністю певних стереотипів з боку роботодавців. Водночас підтверджено, що ветерани володіють значним людським потенціалом, зокрема високим рівнем дисциплінованості, відповідальності, стресостійкості та організаційних компетентностей, що створює передумови для їх активної інтеграції у сферу підприємництва, місцевого самоврядування, громадського сектору та економіки загалом.

Особливу увагу приділено дослідженню психологічних аспектів адаптації ветеранів. Установлено, що наслідки бойового досвіду, фізичні травми, емоційне виснаження та складність переходу від військового до цивільного способу життя суттєво впливають на якість соціальної інтеграції. Визначено, що попит на

психологічну підтримку серед ветеранів продовжує зростати, однак рівень звернення по допомогу залишається недостатнім через соціальні упередження, недостатню поінформованість або обмежений доступ до якісних послуг. Це підтверджує необхідність подальшого розвитку комплексної системи психологічної реабілітації та підтримки не лише ветеранів, але й членів їхніх сімей.

Проведений аналіз сучасного стану реалізації ветеранської політики засвідчив, що в Україні відбувається поступова трансформація підходів до підтримки ветеранів. Позитивними тенденціями є розвиток цифрових сервісів, функціонування Єдиного державного реєстру ветеранів війни, впровадження екосистеми «е-Ветеран», створення ветеранських просторів, активізація діяльності Українського ветеранського фонду та розширення програм підтримки ветеранського підприємництва. Важливим досягненням також є посилення уваги держави до питань професійної адаптації, освіти та реабілітації ветеранів.

Разом із тим аналіз дозволив виявити низку системних проблем, які знижують ефективність реалізації ветеранської політики. Серед основних викликів визначено фрагментарність окремих механізмів підтримки, недостатню координацію між суб'єктами реалізації політики, нерівномірний рівень розвитку місцевої інфраструктури, обмеженість фінансових ресурсів громад та недостатній рівень персоналізації послуг. Окремою проблемою залишається складність доступу до окремих державних програм через бюрократичні процедури та потреба подальшої цифровізації сервісів.

Важливим результатом проведеного аналізу стало підтвердження того, що ефективна ветеранська політика безпосередньо впливає на рівень соціальної стійкості держави. Успішна реінтеграція ветеранів сприяє зміцненню суспільної згуртованості, підвищенню довіри до державних інституцій, зменшенню соціальної напруги та формуванню передумов для післявоєнного відновлення країни. Натомість недостатня увага до потреб ветеранів може спричиняти соціальну вразливість, маргіналізацію та поглиблення кризових явищ у суспільстві.

Таким чином, результати аналізу дозволяють зробити висновок, що сучасна ветеранська політика в Україні перебуває на етапі активної трансформації та поступового переходу до комплексної людиноцентричної моделі підтримки. Водночас існуючі виклики обумовлюють необхідність подальшого вдосконалення механізмів реалізації державної політики, розвитку системи міжвідомчої взаємодії, посилення ролі громад, розширення цифрових сервісів, впровадження індивідуального супроводу ветеранів та формування цілісної системи реінтеграції. Отримані результати дослідження становлять підґрунтя для обґрунтування практичних напрямів удосконалення ветеранської політики в Україні, що буде розглянуто у наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ЧИННИКА СОЦІАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ

3.1 Основні проблеми реалізації ветеранської політики в Україні

В умовах тривалої війни та поступового зростання чисельності ветеранів питання ефективної реалізації ветеранської політики набуває особливого значення для забезпечення соціальної стійкості держави. Попри суттєві зміни у нормативно-правовому та інституційному забезпеченні, створення Міністерства у справах ветеранів України, розвиток цифрових сервісів та розширення програм підтримки, практика реалізації державної політики у цій сфері демонструє наявність системних проблем, які істотно впливають на якість соціальної адаптації ветеранів та рівень їх інтеграції у цивільне життя [41]. Більшість таких викликів мають комплексний характер і пов'язані як із недосконалістю інституційного механізму, так і з масштабністю наслідків війни, що створює додаткове навантаження на систему публічного управління [61].

Однією з ключових проблем реалізації ветеранської політики в Україні залишається інституційна неузгодженість. Система підтримки ветеранів передбачає взаємодію значної кількості суб'єктів публічного управління: Міністерства у справах ветеранів, Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства економіки, Державної служби зайнятості, органів місцевого самоврядування, територіальних громад та громадських організацій [23]. Проте на практиці між цими інституціями нерідко спостерігається недостатній рівень координації, дублювання функцій або, навпаки, невизначеність відповідальності.

Складність інституційної взаємодії призводить до виникнення ситуацій, коли ветерани змушені звертатися до кількох установ для отримання базових послуг — оформлення статусу, медичної допомоги, психологічної підтримки, житлових компенсацій чи програм перекваліфікації [22]. У результаті система

підтримки нерідко сприймається як надмірно фрагментована, що негативно впливає на рівень довіри до державної політики [38].

У науковій літературі подібне явище характеризується як *fragmentation of services* — фрагментація системи надання послуг, коли відсутність інтегрованого підходу ускладнює доступ громадян до державної підтримки [47]. Для ветеранів, які часто перебувають у складному фізичному або психологічному стані, така модель є особливо проблемною, оскільки збільшує адміністративне навантаження та посилює ризики соціальної дезадаптації [20].

Тісно пов'язаною з інституційною неузгодженістю є проблема бюрократизації процедур отримання послуг. Попри розвиток цифровізації та запровадження окремих електронних сервісів, ветерани все ще стикаються зі значною кількістю документальних процедур, складністю підтвердження статусу, тривалими строками розгляду заяв та необхідністю неодноразового звернення до різних органів влади [27].

Особливо гостро проблема бюрократії проявляється у питаннях отримання компенсацій, встановлення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни, проходження військово-лікарських комісій та забезпечення житлом [43]. У деяких випадках складність адміністративних процедур призводить до втрати часу, емоційного виснаження та зниження довіри до інституцій держави.

Крім того, існує проблема нерівномірності практики реалізації ветеранської політики в різних громадах. У великих містах ветерани мають більше можливостей для доступу до центрів підтримки, ветеранських просторів, програм психологічної допомоги та кар'єрного консультування [29]. Водночас у невеликих громадах спостерігається дефіцит кадрових ресурсів, недостатнє фінансування та слабка інституційна спроможність [28].

Однією з найскладніших проблем сучасної ветеранської політики є психологічна адаптація ветеранів після повернення до цивільного життя. Війна суттєво трансформує життєвий досвід людини, систему цінностей, механізми соціальної взаємодії та емоційне сприйняття реальності [18]. Частина ветеранів після демобілізації стикається з труднощами повернення до мирного життя,

необхідністю адаптуватися до нових соціальних ролей, відновлювати родинні зв'язки та професійні компетенції [42].

Особливої уваги потребує проблема посттравматичних психоемоційних станів. Значний рівень бойового стресу, пережитий досвід втрат, фізичні поранення та тривале перебування у стані небезпеки можуть спричиняти психологічне виснаження, тривожність, труднощі соціальної взаємодії та професійної адаптації [54]. Водночас недостатня кількість спеціалістів у сфері військової психології та нерівномірність доступу до послуг у громадах ускладнюють своєчасне отримання допомоги.

Додатковою перешкодою залишається stigma — стигматизація психологічної підтримки. Частина ветеранів продовжує сприймати звернення до психолога як прояв слабкості або неспроможності самотійно впоратися із труднощами [53]. Такі соціальні установки значною мірою обмежують ефективність державної політики у сфері психосоціальної реабілітації.

Крім того, проблема stigma стосується не лише психологічної допомоги, але й загального ставлення суспільства до ветеранів. Попри високий рівень суспільної підтримки військовослужбовців в умовах війни, окремі ветерани після демобілізації можуть стикатися із соціальними стереотипами, нерозумінням з боку роботодавців або оточення [39]. У деяких випадках роботодавці виявляють обережність щодо працевлаштування ветеранів через побоювання психологічних труднощів чи проблем із адаптацією у трудовому колективі [36].

Проблема працевлаштування ветеранів залишається одним із найбільш вагомих викликів сучасної ветеранської політики. Для багатьох ветеранів повернення до попередньої професійної діяльності є ускладненим через фізичні травми, зміну професійних інтересів або втрату актуальності раніше здобутих навичок [44]. Значна частина ветеранів потребує перекваліфікації, професійної переорієнтації або отримання нових компетентностей.

Водночас державні програми професійної адаптації ще не забезпечують достатнього рівня охоплення. Попри позитивні зміни у розвитку грантових програм та кар'єрного консультування, можливості професійної інтеграції

залишаються нерівномірними залежно від регіону проживання [45]. Особливо складною є ситуація для ветеранів у невеликих громадах, де ринок праці є обмеженим.

Не менш важливою залишається проблема житлового забезпечення ветеранів. Наявна система державної підтримки передбачає компенсаційні механізми, черги на отримання житла та окремі місцеві програми [43]. Проте реальна потреба у житлі суттєво перевищує фінансові можливості держави.

Затримки у фінансуванні, складність процедур, дефіцит житлового фонду та нерівномірність реалізації програм у регіонах створюють ситуацію, коли значна частина ветеранів змушена тривалий час очікувати на державну підтримку [35]. У перспективі збільшення чисельності ветеранів ця проблема може стати ще більш гострою, що потребуватиме перегляду підходів до житлової політики.

Суттєвим викликом є також нерівномірність розвитку ветеранських послуг у територіальних громадах. Децентралізація відкрила нові можливості для реалізації локальної ветеранської політики, однак рівень інституційної спроможності громад значно відрізняється [28]. У той час як окремі громади активно створюють ветеранські простори, центри підтримки та програми професійної інтеграції, інші фактично не мають спеціалізованої інфраструктури.

Наслідком такої нерівності стає різний рівень доступу ветеранів до послуг залежно від місця проживання. Це створює ризики територіальної соціальної нерівності та може негативно впливати на загальний рівень соціальної згуртованості [16].

З позицій *policy implementation analysis* важливо відзначити, що значна частина проблем ветеранської політики пов'язана із так званим *implementation gap* — розривом між задекларованими цілями державної політики та її практичними результатами [47]. Україна вже сформувала нормативно-правову основу та стратегічне бачення розвитку ветеранської політики, однак ефективність її реалізації часто стримується недостатньою міжвідомчою

координацією, обмеженими ресурсами, кадровим дефіцитом та нерівномірністю місцевого розвитку [14] (табл. 3.1.1).

Таблиця 3.1.1

Основні проблеми реалізації ветеранської політики в Україні та їх наслідки

Проблема реалізації ветеранської політики	Сутність проблеми	Основні наслідки
Інституційна неузгодженість	Недостатня координація між Міністерством у справах ветеранів, МОЗ, Мінсоцполітики, Державною службою зайнятості, громадами та громадськими організаціями	Дублювання функцій, ускладнення доступу до послуг, зниження ефективності державної підтримки
Бюрократизація процедур	Складність оформлення статусу, компенсацій, проходження ВЛК, велика кількість документів та тривалі строки розгляду заяв	Зростання адміністративного навантаження на ветеранів, зниження довіри до державних інституцій
Недостатня психологічна адаптація	Обмежений доступ до психологічної допомоги, нестача фахівців, нерівномірність послуг у громадах	Ускладнення соціальної реінтеграції, ризик емоційного виснаження, труднощі у сімейному та професійному житті
Стигматизація (stigma) психологічної підтримки	Упереджене ставлення до звернення по психологічну допомогу, суспільні стереотипи	Низький рівень звернення за допомогою, погіршення психоемоційного стану ветеранів
Проблеми працевлаштування	Невідповідність навичок вимогам ринку праці, потреба перекваліфікації, упередження роботодавців	Безробіття, фінансова нестабільність, ризики соціальної ізоляції
Недостатнє житлове забезпечення	Обмежене фінансування житлових програм, тривалі черги, дефіцит житлового фонду	Погіршення соціального становища ветеранів, посилення соціальної напруги
Нерівномірність послуг у громадах	Різний рівень інституційної спроможності громад, відсутність ветеранської інфраструктури в окремих регіонах	Територіальна нерівність доступу до послуг, зниження рівня соціальної справедливості
Недостатня цифрова інтеграція послуг	Часткова інтеграція електронних сервісів та відсутність єдиного механізму супроводу ветерана	Ускладнення комунікації з державою, дублювання звернень та інформації
Обмеженість фінансових ресурсів	Високе бюджетне навантаження в умовах війни та зростання кількості ветеранів	Ризик неповного забезпечення потреб ветеранів та зниження ефективності програм підтримки

Джерело: сформовано автором на основі [17], [23], [35], [38], [39], [41], [47], [61], [69], [75].

Аналіз основних проблем реалізації ветеранської політики в Україні свідчить, що більшість із них мають комплексний і взаємопов'язаний характер. Інституційна неузгодженість та бюрократизація процедур ускладнюють доступ ветеранів до послуг, тоді як недостатній рівень психологічної адаптації, stigma та проблеми працевлаштування посилюють ризики соціальної ізоляції. Водночас нерівномірність розвитку послуг у територіальних громадах створює територіальні диспропорції у доступі до державної підтримки. Це дозволяє констатувати, що ефективність ветеранської політики залежить не лише від наявності нормативної бази, а й від здатності державних інституцій забезпечити узгоджену, доступну та людиноцентричну систему підтримки ветеранів.

Таким чином, сучасна система реалізації ветеранської політики в Україні характеризується наявністю значного потенціалу розвитку, однак водночас стикається з низкою комплексних проблем. Найбільш вагомими викликами залишаються інституційна неузгодженість, бюрократизація процедур, труднощі психологічної адаптації, stigma щодо психологічної допомоги, бар'єри працевлаштування, житлове забезпечення та нерівномірність доступу до послуг у громадах. Усі зазначені фактори безпосередньо впливають на ефективність соціальної інтеграції ветеранів і можуть становити ризик для соціальної стійкості держави. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук нових підходів до вдосконалення ветеранської політики, що має ґрунтуватися на принципах людиноцентричності, міжсекторальної взаємодії та інституційної узгодженості.

3.2 Стратегічні напрями модернізації системи державної підтримки ветеранів в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення

Сучасні трансформаційні процеси в Україні, пов'язані з наслідками повномасштабної війни, зумовлюють необхідність переосмислення підходів до реалізації ветеранської політики. Зростання чисельності ветеранів, масштабність соціальних викликів, складність процесів реінтеграції та необхідність забезпечення соціальної стійкості держави формують потребу у модернізації

існуючої системи державної підтримки. Особливої актуальності це питання набуває в контексті євроінтеграційного курсу України, який передбачає наближення державної політики до принципів good governance, людиноцентричності, інклюзивності та міжсекторальної взаємодії [62].

Аналіз сучасного стану реалізації ветеранської політики в Україні дозволяє констатувати, що чинна система підтримки ветеранів перебуває на етапі активного становлення та характеризується наявністю значного потенціалу розвитку. Разом із тим виявлені проблеми — інституційна фрагментарність, бюрократичні бар'єри, нерівномірність доступу до послуг у громадах, труднощі психологічної адаптації та професійної інтеграції — актуалізують необхідність переходу до нової управлінської моделі, яка забезпечуватиме комплексний супровід ветерана на всіх етапах взаємодії з державою [61].

У цьому контексті одним із стратегічних напрямів модернізації системи державної підтримки ветеранів має стати формування інтегрованої моделі veteran policy, заснованої на принципі цілісності державного управління. На відміну від фрагментарної системи, де послуги надаються різними установами без достатньої координації, інтегрована модель передбачає формування єдиного механізму супроводу ветерана, який охоплює медичну реабілітацію, психологічну підтримку, житлове забезпечення, професійну адаптацію, юридичний супровід та соціальну інтеграцію [48].

Концептуально така модель має ґрунтуватися на принципі life-cycle support, за якого державна політика супроводжує ветерана протягом усього циклу переходу від військової служби до повноцінної інтеграції у цивільне життя [63]. У цьому аспекті важливим є не лише реагування на вже існуючі проблеми, але й їх превенція через раннє планування переходу до цивільного життя, що успішно використовується у Сполучених Штатах Америки та Великій Британії [50; 59].

Однією з ключових інституційних інновацій може стати впровадження принципу «єдиного вікна» для ветеранів. Сутність цієї моделі полягає у створенні єдиного центру доступу до послуг, де ветеран може отримати комплексну допомогу без необхідності звернення до кількох установ [62].

У практичному вимірі реалізація такого підходу може здійснюватися через створення ветеранських сервісних центрів, інтегрованих із ЦНАПами або окремими ветеранськими хабами в територіальних громадах. Через єдине вікно ветеран повинен мати можливість оформити статус, подати документи на компенсації, отримати консультацію щодо працевлаштування, психологічної допомоги, освітніх програм або житлового забезпечення [29].

Перевагами моделі «єдиного вікна» є скорочення бюрократичного навантаження, підвищення доступності послуг, зменшення адміністративних бар'єрів та посилення довіри ветеранів до державних інституцій [75]. Особливо важливим цей механізм є для ветеранів із пораненнями, інвалідністю або психологічними труднощами адаптації.

Суттєвим напрямом модернізації ветеранської політики повинно стати впровадження системи *veteran case management* — індивідуального супроводу ветерана. Така модель передбачає закріплення за ветераном спеціального фахівця (*case manager*), який координуватиме процес отримання послуг, допомагатиме у взаємодії з державними установами та формуватиме індивідуальний план реінтеграції [64].

Case management широко застосовується у США, Канаді та країнах Європейського Союзу й демонструє високу ефективність у роботі з вразливими категоріями населення [63]. Для України доцільним є запровадження подібної системи на базі Міністерства у справах ветеранів та територіальних громад.

Перевагою *veteran case management* є персоналізація державної підтримки, що дозволяє враховувати індивідуальні потреби ветерана залежно від стану здоров'я, рівня освіти, сімейного становища та професійних планів [65]. Це особливо важливо в умовах високої різноманітності ветеранського середовища.

Наступним стратегічним напрямом модернізації є формування єдиної цифрової екосистеми ветеранських сервісів. Попри позитивні результати цифровізації, сучасна система залишається частково фрагментованою: окремі послуги реалізуються через платформу «Дія», інші — через електронні сервіси Міністерства у справах ветеранів або локальні інформаційні системи [46].

У перспективі доцільним є створення інтегрованої цифрової платформи «Veteran Digital Ecosystem», яка забезпечуватиме повний спектр послуг для ветеранів у режимі онлайн. До функціональних можливостей такої системи можуть входити: електронний кабінет ветерана, автоматизоване оформлення статусу, цифрові маршрути реабілітації, запис на психологічні консультації, подання заявок на житлові компенсації, професійне навчання та доступ до грантових програм [30].

Особливої уваги заслуговує можливість використання принципів data-driven governance, коли державні управлінські рішення ухвалюються на основі аналітики даних про потреби ветеранів [62]. Це дозволить більш ефективно планувати бюджетні витрати, прогнозувати навантаження на систему охорони здоров'я та адаптувати політику до реальних потреб цільової аудиторії.

У контексті децентралізації важливим напрямом модернізації є розвиток ветеранських хабів у територіальних громадах. Практика останніх років демонструє, що локальні центри підтримки ветеранів можуть відігравати роль інтеграторів послуг, поєднуючи функції психологічної допомоги, юридичних консультацій, професійної орієнтації та громадської підтримки [29].

Ветеранські хаби повинні стати елементом локальної соціальної інфраструктури та працювати за принципом community-based services, що активно використовується у країнах ЄС [66]. Їх розвиток сприятиме зменшенню територіальної нерівності доступу до послуг і підвищить роль громад у реалізації ветеранської політики.

Особливої актуальності в умовах євроінтеграції набуває необхідність переходу до системи KPI (Key Performance Indicators) оцінювання ефективності ветеранської політики. Сьогодні оцінка результативності державної підтримки часто має фрагментарний характер і орієнтується переважно на кількісні показники [67].

На нашу думку, доцільним є запровадження системи комплексних KPI, яка включатиме:

- рівень працевлаштування ветеранів;

- рівень доступності психологічної допомоги;
- середній час отримання послуг;
- рівень задоволеності ветеранів державною підтримкою;
- частку ветеранів, які успішно завершили програми перекваліфікації;
- ефективність цифрових сервісів;
- рівень соціальної інтеграції ветеранів у громадах.

Запровадження KPI сприятиме переходу від процесного до результативного підходу в управлінні та дозволить більш об'єктивно оцінювати ефективність державної політики [62].

Не менш важливим напрямом модернізації є розвиток державно-громадського партнерства у сфері підтримки ветеранів. У сучасних умовах держава не здатна самотійно забезпечити повний спектр потреб ветеранів, що обумовлює необхідність залучення громадських організацій, благодійних фондів, міжнародних партнерів та бізнесу [71].

Громадські організації ветеранів можуть відігравати важливу роль у питаннях психологічної адаптації, peer-to-peer support, працевлаштування, розвитку ветеранського підприємництва та представництва інтересів ветеранів [35]. Водночас міжнародні партнери можуть забезпечити фінансову, методичну та експертну підтримку реформування системи державної політики.

У контексті європейської інтеграції важливо також адаптувати українську модель ветеранської політики до принципів European Pillar of Social Rights, які передбачають рівний доступ до соціального захисту, інклюзивність та недискримінацію [66]. Це сприятиме не лише покращенню якості підтримки ветеранів, але й гармонізації української соціальної політики з європейськими стандартами.

Запровадження системи KPI оцінювання ефективності ветеранської політики сприятиме переходу від формального виконання програм до результативного управління, орієнтованого на конкретні соціальні результати. Використання системи індикаторів дозволить здійснювати регулярний моніторинг ефективності державної підтримки, своєчасно виявляти проблемні

аспекти реалізації політики та адаптувати управлінські рішення відповідно до реальних потреб ветеранів. У довгостроковій перспективі це сприятиме підвищенню якості державних послуг, зміцненню довіри ветеранів до інституцій влади та посиленню соціальної стійкості українського суспільства (табл. 3.2.1).

Таблиця 3.2.1

**Система KPI (Key Performance Indicators) оцінювання ефективності
ветеранської політики**

КРІ (показник ефективності)	Зміст показника	Спосіб оцінювання	Очікуваний результат / цільове значення
Рівень працевлаштування ветеранів	Частка ветеранів, які працевлаштувалися після демобілізації	% працевлаштованих ветеранів протягом 6–12 місяців після завершення служби	Щорічне зростання рівня зайнятості; не менше 70 %
Доступність психологічної допомоги	Рівень охоплення ветеранів психологічною підтримкою	Частка ветеранів, які отримали психосоціальні послуги	Не менше 75 % ветеранів, які потребують допомоги
Середній час отримання послуг	Оперативність надання державних послуг	Кількість днів від звернення до отримання послуги	Скорочення термінів до 5–10 робочих днів
Рівень задоволеності ветеранів державною підтримкою	Оцінка ветеранами якості державних сервісів	Соціологічні опитування, індекс задоволеності	Позитивна оцінка не менше 70 %
Ефективність програм професійної адаптації	Успішність перекваліфікації та навчання	Частка ветеранів, які завершили навчання та отримали роботу	Не менше 60 % успішної інтеграції
Результативність житлових програм	Ефективність забезпечення житлом або компенсаціями	Частка ветеранів, які отримали житло/компенсацію	Щорічне скорочення черги на житло
Рівень розвитку ветеранського підприємництва	Активність ветеранів у започаткуванні бізнесу	Кількість створених ветеранських бізнесів	Щорічне зростання кількості грантових проєктів
Ефективність цифрових сервісів	Доступність і використання цифрових платформ («е-Ветеран», Дія)	Кількість користувачів, рівень цифрової взаємодії	Поступове переведення більшості послуг в онлайн
Рівень міжвідомчої координації	Узгодженість взаємодії між державними інституціями	Кількість інтегрованих сервісів та спільних програм	Формування моделі «єдиного вікна»
Рівень соціальної інтеграції ветеранів у громадах	Участь ветеранів у житті громади, громадських ініціативах	Соціологічні дослідження, індекс інтеграції	Підвищення рівня суспільної згуртованості

Джерело: сформовано автором на основі [62], [67], [71], [77], [83], [90].

Таблиця 3.2.2

Оцінка ефективності ветеранської політики України за системою КРІ
(2025–2026 рр.)

КРІ (показник ефективності)	Стан реалізації в Україні (2025–2026 рр.)	Оцінка ефективності	Основні проблеми	Напрямок удосконалення
Рівень працевлаштування ветеранів	Частина ветеранів успішно працевлаштовується, однак значна кількість потребує перекваліфікації	Середній	Невідповідність навичок ринку праці, стереотипи роботодавців	Розширення програм професійної адаптації та ветеранського підприємництва
Доступність психологічної допомоги	Розширюється мережа психосоціальної підтримки, однак охоплення залишається нерівномірним	Середній / низький	Нестача фахівців, stigma, нерівність між громадами	Розвиток community mental health та дестигматизація
Середній час отримання послуг	Частина послуг цифровізована, але окремі процедури залишаються тривалими	Середній	Бюрократія, дублювання процедур	Принцип «єдиного вікна», інтеграція реєстрів
Рівень задоволеності державною підтримкою	Переважають змішані оцінки, довіра помірна	Середній	Фрагментарність підтримки, складність процедур	Запровадження veteran case management
Ефективність програм професійної адаптації	Діють курси перекваліфікації та гранти	Середній	Нерівномірний доступ, недостатнє охоплення	Розвиток transition programs
Результативність житлових програм	Працюють компенсаційні механізми	Низький	Дефіцит фінансування, черги	Розширення житлових програм та mixed housing support
Рівень розвитку ветеранського підприємництва	Спостерігається позитивна динаміка	Середній / високий	Недостатня поінформованість, складність доступу до фінансування	Масштабування грантових програм
Ефективність цифрових сервісів	Активно розвиваються «е-Ветеран» та сервіси в Дії	Високий	Часткова інтеграція сервісів	Єдина цифрова екосистема ветерана
Рівень міжвідомчої координації	Координація здійснюється, але залишається фрагментарною	Низький	Дублювання функцій, слабка інтеграція	Єдина система управління policy implementation
Рівень соціальної інтеграції ветеранів у громадах	У громадах із ветеранськими хабами інтеграція краща	Середній	Територіальна нерівність	Розвиток ветеранських просторів у громадах

Джерело: сформовано автором на основі [17], [29], [35], [38], [39], [41], [44], [61], [67], [71], [75], [89].

Проведена оцінка(див. табл. 3.2.2) ветеранської політики України за системою КРІ дозволяє констатувати, що найбільш позитивна динаміка спостерігається у сфері цифровізації послуг та розвитку ветеранського підприємництва, де державна політика демонструє поступове наближення до сучасних європейських підходів. Водночас низькими залишаються показники міжвідомчої координації, житлового забезпечення та доступності психологічної підтримки, що свідчить про наявність *implementation gap* між задекларованими цілями та реальними результатами політики. У цілому сучасна система державної підтримки ветеранів характеризується середнім рівнем ефективності та потребує подальшої модернізації на засадах інтегрованого управління, людиноцентричності, цифровізації та державно-громадського партнерства.

Таким чином, модернізація системи державної підтримки ветеранів в Україні повинна базуватися на комплексному та людиноцентричному підході, який передбачає інтеграцію державних, місцевих і громадських механізмів підтримки. Ключовими напрямками такого оновлення мають стати впровадження інтегрованої моделі *veteran policy*, принципу «єдиного вікна», *veteran case management*, цифрової екосистеми сервісів, розвитку ветеранських хабів, системи КРІ та державно-громадського партнерства. Реалізація запропонованих заходів дозволить не лише підвищити ефективність державної політики, але й забезпечити більш високий рівень соціальної стійкості, суспільної згуртованості та успішного повоєнного відновлення України.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної бакалаврської роботи здійснено комплексний аналіз основних проблем реалізації ветеранської політики в Україні та обґрунтовано стратегічні напрями модернізації системи державної підтримки ветеранів в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення. Проведене дослідження дозволило виявити системні бар'єри функціонування чинної моделі

ветеранської політики, оцінити її ефективність та сформулювати практичні пропозиції щодо вдосконалення державного управління у відповідній сфері.

У процесі аналізу встановлено, що сучасна система реалізації ветеранської політики в Україні, попри значний прогрес останніх років, характеризується наявністю низки комплексних проблем, які обмежують ефективність державної підтримки ветеранів. Визначено, що однією з ключових проблем залишається інституційна неузгодженість, яка проявляється у фрагментарності повноважень між органами державної влади, недостатньому рівні координації між центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, медичними установами, службами зайнятості та громадськими організаціями. Така ситуація ускладнює доступ ветеранів до послуг і нерідко створює дублювання функцій або, навпаки, прогалини у наданні необхідної підтримки.

Встановлено, що вагомим викликом залишається надмірна бюрократизація процедур отримання послуг. Попри поступовий розвиток цифрових сервісів, ветерани все ще стикаються зі складними адміністративними процедурами, необхідністю збору значної кількості документів, тривалими строками оформлення статусу, проходження військово-лікарських комісій та отримання соціальних виплат. У результаті цього знижується рівень довіри до державних інституцій, а також виникають ризики соціального відчуження частини ветеранів.

Особливу увагу приділено проблемам психологічної адаптації ветеранів, які в умовах тривалої війни набувають системного характеру. Визначено, що значна частина ветеранів після повернення до цивільного життя стикається зі складністю відновлення соціальних зв'язків, професійної реінтеграції, зміни життєвих ролей та адаптації до мирного середовища. Доведено, що недостатній рівень доступності психологічної допомоги, нерівномірність розвитку реабілітаційної інфраструктури та наявність stigma щодо звернення по психосоціальну підтримку суттєво ускладнюють процес соціальної інтеграції ветеранів.

У межах дослідження підтверджено, що суттєвими викликами ветеранської політики залишаються питання працевлаштування, професійної адаптації та житлового забезпечення. Встановлено, що значна кількість ветеранів потребує перекваліфікації, підтримки у зміні професійної траєкторії, адаптації до цивільного ринку праці та розвитку підприємницьких навичок. Водночас житлові програми поки не повною мірою відповідають масштабності потреб, а обмеженість бюджетних ресурсів та складність процедур знижують їх ефективність.

Окремо акцентовано увагу на проблемі нерівномірності доступу до послуг у територіальних громадах. Проведений аналіз дозволив встановити, що ефективність реалізації ветеранської політики значною мірою залежить від інституційної спроможності конкретної громади, наявності фінансових ресурсів, кадрового потенціалу та рівня взаємодії з громадським сектором. У великих містах можливості отримання підтримки є значно ширшими, тоді як у малих громадах ветерани часто стикаються з обмеженим доступом до психологічної допомоги, професійної адаптації або реабілітаційних послуг.

Разом із виявленням проблем у роботі обґрунтовано стратегічні напрями модернізації системи державної підтримки ветеранів, які повинні базуватися на принципах людиноцентричності, інституційної інтеграції, цифровізації та міжсекторального партнерства. Доведено доцільність переходу від фрагментарної моделі підтримки до інтегрованої *veteran policy*, яка забезпечуватиме комплексний супровід ветерана на всіх етапах його повернення до цивільного життя.

Одним із найбільш перспективних напрямів модернізації визначено впровадження принципу «єдиного вікна», який дозволить мінімізувати адміністративні бар'єри, скоротити бюрократичні процедури та забезпечити ветеранам доступ до комплексу послуг через єдиний центр взаємодії з державою. Установлено, що такий підхід сприятиме підвищенню доступності державної підтримки, особливо для осіб із пораненнями, інвалідністю або психологічними труднощами адаптації.

Обґрунтовано доцільність впровадження системи veteran case management, яка передбачає індивідуальний супровід ветерана та персоналізацію державної підтримки. Запропоновано використовувати модель персонального координатора (case manager), який забезпечуватиме формування індивідуальної траєкторії реінтеграції залежно від потреб ветерана, його стану здоров'я, професійних планів і сімейних обставин.

Суттєве значення для підвищення ефективності ветеранської політики має подальша цифровізація послуг та формування єдиної цифрової екосистеми взаємодії ветерана з державою. Визначено, що розвиток сервісів «е-Ветеран», інтеграція цифрових реєстрів та створення електронного кабінету ветерана дозволять зменшити бюрократичне навантаження, підвищити прозорість надання послуг та покращити комунікацію між державою і ветеранською спільнотою.

У процесі дослідження також обґрунтовано доцільність розвитку ветеранських хабів у громадах, які повинні стати локальними центрами комплексної підтримки, психологічної адаптації, професійного консультування та громадської інтеграції ветеранів. Доведено, що саме громади можуть відігравати ключову роль у формуванні середовища підтримки та зміцненні соціальної згуртованості.

Особливу увагу приділено запровадженню системи KPI (Key Performance Indicators) оцінювання ефективності ветеранської політики, що дозволить перейти від формального виконання програм до результативного управління, орієнтованого на конкретні соціальні результати. Запропоновано використовувати систему індикаторів, які охоплюватимуть рівень працевлаштування ветеранів, доступність психологічної допомоги, рівень задоволеності державною підтримкою, ефективність цифрових сервісів, рівень соціальної інтеграції та міжвідомчої координації.

Таким чином, результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновок, що модернізація ветеранської політики в Україні є одним із стратегічних завдань державного управління в умовах повоєнного відновлення

та євроінтеграції. Ефективна система підтримки ветеранів повинна ґрунтуватися на комплексному, інтегрованому та людиноцентричному підході, який забезпечуватиме не лише соціальний захист, але й повноцінну реінтеграцію, розвиток людського потенціалу та зміцнення соціальної стійкості держави. Реалізація запропонованих напрямів модернізації дозволить підвищити ефективність державної політики, посилити довіру до інституцій влади та створити передумови для успішного післявоєнного розвитку України.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі здійснено комплексне дослідження ветеранської політики як складової соціальної стійкості держави, що дозволило розкрити її теоретико-методологічні засади, проаналізувати сучасний стан реалізації в Україні та обґрунтувати стратегічні напрями вдосконалення в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення. У результаті проведеного дослідження досягнуто поставленої мети та виконано визначені завдання, що дало можливість сформулювати низку узагальнень і практичних висновків.

Установлено, що в сучасних умовах ветеранська політика виходить за межі традиційного підходу до соціального захисту окремих категорій громадян і перетворюється на комплексний напрям державної політики, безпосередньо пов'язаний із забезпеченням соціальної стійкості держави. Визначено, що сутність сучасної ветеранської політики полягає не лише у наданні матеріальної підтримки або соціальних гарантій, а передусім у створенні умов для повноцінної реінтеграції ветеранів у цивільне життя, відновлення людського потенціалу, забезпечення психологічної адаптації, професійної самореалізації та соціальної інтеграції.

Дослідження еволюції ветеранської політики в Україні дозволило встановити її поступову трансформацію від компенсаційної моделі до комплексної реінтеграційної системи підтримки. З'ясовано, що особливо інтенсивні зміни відбулися після початку російської агресії у 2014 році та набули стратегічного значення в умовах повномасштабної війни після 2022 року. Визначено, що стрімке зростання чисельності ветеранів, масштабність соціальних викликів та очікувані наслідки повоєнного відновлення зумовлюють необхідність формування нової моделі ветеранської політики, орієнтованої на довгострокову соціальну інтеграцію.

Установлено, що ветеранська політика є важливим чинником забезпечення соціальної стійкості держави, оскільки рівень ефективності підтримки ветеранів безпосередньо впливає на суспільну згуртованість, соціальну стабільність,

довіру громадян до державних інституцій та здатність суспільства адаптуватися до кризових викликів. Доведено, що успішна реінтеграція ветеранів сприяє посиленню людського капіталу держави, розвитку громадянського суспільства та формуванню передумов для повоєнного відновлення України.

У межах дослідження сучасного стану реалізації ветеранської політики в Україні встановлено, що ветеранське середовище характеризується суттєвим кількісним зростанням, складною соціальною структурою та значною різноманітністю потреб. Виявлено, що найбільш актуальними залишаються питання медичної та психологічної реабілітації, працевлаштування, житлового забезпечення, професійної адаптації, розвитку ветеранського підприємництва та доступності соціальних послуг. Підтверджено, що особливої уваги потребують ветерани з пораненнями, інвалідністю внаслідок війни та особи, які стикаються зі складнощами психологічної адаптації після бойового досвіду.

Установлено, що в Україні сформовано базову нормативно-правову та інституційну систему реалізації ветеранської політики, важливими складовими якої є Міністерство у справах ветеранів України, Єдиний державний реєстр ветеранів війни, екосистема «е-Ветеран», державні програми професійної адаптації та грантові механізми підтримки ветеранського бізнесу. Водночас проведений аналіз засвідчив, що ефективність реалізації державної політики у цій сфері залишається обмеженою через інституційну фрагментарність, недостатню міжвідомчу координацію, бюрократизацію процедур, нерівномірність розвитку послуг у територіальних громадах та обмеженість ресурсного забезпечення.

У процесі дослідження доведено, що суттєвими проблемами сучасної ветеранської політики залишаються труднощі психологічної адаптації, stigma щодо звернення по психологічну допомогу, бар'єри працевлаштування, недостатня доступність житлових програм та різний рівень інституційної спроможності територіальних громад. Установлено, що значна частина проблем пов'язана із наявністю *implementation gap* — розриву між задекларованими цілями державної політики та практичними результатами їх реалізації.

Порівняльний аналіз міжнародного досвіду реалізації ветеранської політики дозволив установити, що найбільш релевантними для України є окремі елементи моделей США, Ізраїлю, Хорватії та Великої Британії. Доведено доцільність адаптації програм transition support, системи психологічної реабілітації, механізмів підтримки ветеранського підприємництва, локальних моделей громадської інтеграції та державно-громадського партнерства.

У результаті дослідження обґрунтовано стратегічні напрями модернізації ветеранської політики України, серед яких ключове значення мають: впровадження інтегрованої моделі veteran policy, розвиток принципу «єдиного вікна» для ветеранів, запровадження системи veteran case management, формування єдиної цифрової екосистеми ветеранських сервісів, розвиток ветеранських хабів у територіальних громадах, посилення державно-громадського партнерства та використання системи KPI (Key Performance Indicators) для оцінювання ефективності державної політики.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями та суб'єктами реалізації ветеранської політики для вдосконалення механізмів підтримки ветеранів, посилення міжвідомчої координації, розвитку цифрових сервісів та формування людиноцентричної системи реінтеграції.

Таким чином, проведене дослідження підтвердило, що ветеранська політика в сучасних умовах є одним із ключових напрямів публічного управління, від ефективності якого значною мірою залежить рівень соціальної стійкості держави, суспільної згуртованості та успішність повоєнного відновлення України. Формування сучасної, комплексної, інклюзивної та орієнтованої на потреби людини системи підтримки ветеранів має стати одним із стратегічних пріоритетів державної політики, здатним забезпечити не лише належний рівень соціального захисту, а й ефективне використання потенціалу ветеранів як активних учасників суспільного розвитку та державотворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ветеранська політика в Україні: стан, виклики та перспективи : аналітична доповідь. Київ : Український ветеранський фонд, 2024. 96 с.
2. Коломоєць Т. О., Лютіков П. С. Публічне управління в умовах сучасних трансформацій. Київ : Гельветика, 2023. 312 с.
3. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / за ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2011. Т. 1. 748 с.
4. Малиновський В. Я. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. Київ : Кондор, 2022. 312 с.
5. Публічне управління : термінол. словник / уклад. В. С. Куйбіда та ін. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
6. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>
7. Лібанова Е. М. Соціальна стійкість суспільства: механізми забезпечення. Київ : НАН України, 2021. 286 с.
8. Про утворення Міністерства у справах ветеранів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2018 № 986. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
9. Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року. Київ, 2024. 42 с.
10. Публічне управління в Україні: виклики воєнного часу : монографія / за ред. О. Пархоменко-Куцевіл. Київ : Ліра-К, 2023. 376 с.
11. Бекешкіна І. Е. Соціальна згуртованість та стійкість українського суспільства в умовах війни. Київ : Фонд «Демократичні ініціативи», 2023. 118 с.
12. Лібанова Е. М. Людський розвиток в Україні: виклики воєнного часу. Київ : НАН України, 2023. 214 с.
13. Соціальна стійкість та суспільна безпека в умовах кризових трансформацій : монографія / за ред. О. М. Петрось. Київ : НАДУ, 2022. 356 с.

14. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1209-р.
15. Публічне управління та адміністрування в умовах воєнного стану : кол. монографія / за ред. В. С. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2023. 408 с.
16. Соціальна згуртованість в Україні в умовах війни : аналітична доповідь. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2024. 92 с.
17. Український ветеранський фонд. Портрет ветерана: аналітичне дослідження. Київ, 2024. 76 с.
18. Психологічна реабілітація ветеранів війни: сучасні практики та державна політика : монографія / за ред. О. В. Вознюка. Київ : Ліра-К, 2023. 280с.
19. Публічне управління соціальною сферою : навч. посіб. / за ред. С. М. Серьогіна. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 240 с.
20. Vetting the Future: Veteran Reintegration and Social Cohesion in Post-War Societies. Geneva : UNDP, 2023. 134 p.
21. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
22. Правове забезпечення соціального захисту ветеранів війни в Україні : монографія / за ред. Н. Болотіної. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 284 с.
23. Адміністративно-правове забезпечення державної ветеранської політики : монографія / за ред. О. М. Бандурки. Харків : Право, 2023. 336 с.
24. Соціальна держава в умовах воєнного стану: виклики та перспективи : монографія / за ред. О. В. Скрипнюка. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2023. 294 с.
25. Міністерство у справах ветеранів України. Офіційний сайт. URL: <https://mva.gov.ua>
26. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII.
27. Єдиний державний реєстр ветеранів війни : інформаційні матеріали Міністерства у справах ветеранів України. Київ, 2024.

28. Публічне управління в територіальних громадах : навч. посіб. / за ред. В. В. Мамонової. Київ : НАДУ, 2022. 280 с.
29. Ветеранські простори в Україні: практика функціонування та перспективи розвитку : аналітичний звіт. Київ : Український ветеранський фонд, 2024. 84 с.
30. Цифрова трансформація публічного управління в Україні : монографія / за ред. С. А. Чукут. Київ : НАДУ, 2023. 320 с.
31. Міністерство у справах ветеранів України. Аналітичні матеріали щодо чисельності ветеранів війни. Київ, 2025.
32. Державна служба статистики України. Соціально-демографічні показники населення України. Київ, 2024.
33. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ.
34. Міністерство охорони здоров'я України. Реабілітація осіб, постраждалих внаслідок війни : аналітичний звіт. Київ, 2024.
35. Український ветеранський фонд. Аналітичний огляд ветеранського середовища в Україні. Київ, 2025.
36. Employment of Veterans: Current Needs and Barriers : analytical report. Kyiv : Ukrainian Veteran Fund, 2024.
37. OECD. Supporting Veterans' Reintegration into Civilian Economy. Paris : OECD Publishing, 2024.
38. Gradus Research. Соціальні настрої ветеранів та оцінка державної підтримки. Київ, 2024.
39. Razumkov Centre. Соціальна адаптація ветеранів в Україні: оцінки та виклики. Київ, 2024.
40. International Organization for Migration (IOM). Veteran Reintegration Survey in Ukraine. Kyiv, 2024.
41. Міністерство у справах ветеранів України. Реалізація державної ветеранської політики: аналітичний звіт. Київ, 2025.

42. WHO. Mental Health and Psychosocial Support for Veterans in Conflict-Affected Countries. Geneva, 2024.
43. Рахункова палата України. Аналіз використання бюджетних коштів на житлове забезпечення ветеранів війни. Київ, 2024.
44. Державна служба зайнятості України. Професійна адаптація ветеранів: статистичний огляд. Київ, 2025.
45. Міністерство економіки України. Грантова програма «Власна справа»: результати реалізації у 2024 році. Київ, 2025.
46. UNDP Ukraine. Digital Transformation of Veteran Services in Ukraine. Kyiv, 2024.
47. Hill M., Hupe P. Implementing Public Policy: Governance in Theory and Practice. London : Sage Publications, 2022.
48. OECD. Veterans Policies in OECD Countries: Comparative Review. Paris : OECD Publishing, 2024.
49. U.S. Department of Veterans Affairs. Veterans Benefits Administration Annual Report 2024. Washington, 2024.
50. U.S. Department of Defense. Transition Assistance Program (TAP): Annual Evaluation Report. Washington, 2024.
51. Cate C. M. Million Records Project: Research from Student Veterans of America. Washington : Student Veterans of America, 2023.
52. Ben-Shalom U., Lehrer Z. Israeli Society and Military Service: Veteran Reintegration Models. Jerusalem : Hebrew University Press, 2022.
53. Ministry of Defense of Israel. Rehabilitation Department Annual Report. Tel Aviv, 2024.
54. WHO. Mental Health Services for Veterans: International Practices. Geneva, 2024.
55. Ministry of Croatian Veterans. Croatian Veterans Policy Review. Zagreb, 2023.
56. European Commission. Veteran Entrepreneurship and Reintegration in Post-Conflict Societies. Brussels, 2024.

57. Đukić D. Post-War Reintegration of Veterans in Croatia: Challenges and Lessons. Zagreb : Institute of Social Sciences, 2022.
58. UK Government. Armed Forces Covenant Annual Report 2024. London, 2024.
59. Ministry of Defence UK. Career Transition Partnership: Annual Outcomes Report. London, 2024.
60. Dolowitz D., Marsh D. Learning from Abroad: The Role of Policy Transfer in Contemporary Policy-Making. Governance. 2021. Vol. 13(1). P. 5–24.
61. Український ветеранський фонд. Ветеранська політика в Україні: проблеми реалізації та перспективи розвитку. Київ, 2025.
62. OECD. Public Governance of Veteran Affairs: Policy Challenges and Solutions. Paris : OECD Publishing, 2024.
63. Ministry of Veterans Affairs Canada. Veteran Transition and Well-being Report. Ottawa, 2024.
64. World Bank. Social Reintegration of Veterans in Post-Conflict States. Washington, 2024.
65. IOM Ukraine. Veteran Community Needs Assessment. Kyiv, 2025.
66. European Commission. Reintegration Policies for Veterans in Europe. Brussels, 2024.
67. Міністерство у справах ветеранів України. Щорічний звіт про стан реалізації ветеранської політики. Київ, 2025.
68. WHO Europe. Mental Health Recovery among Veterans. Copenhagen, 2024.
69. Razumkov Centre. Ветерани в українському суспільстві: соціальні виклики та адаптація. Київ, 2025.
70. Gradus Research. Психологічна адаптація ветеранів в Україні. Київ, 2025.
71. UNDP Ukraine. Veteran Inclusion and Social Cohesion Report. Kyiv, 2024.

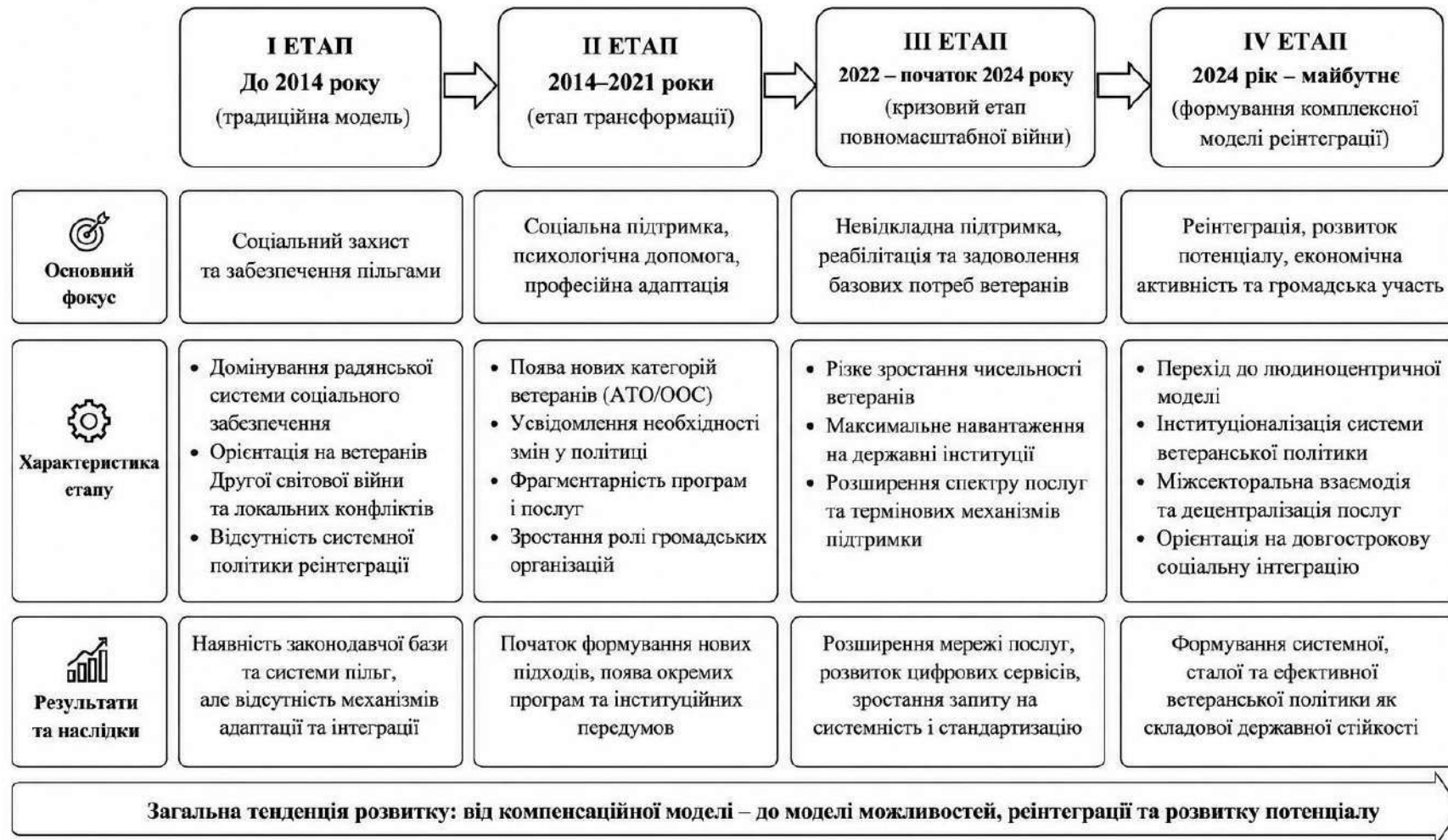
72. International Labour Organization (ILO). Veteran Employment and Labour Market Integration. Geneva, 2024.
73. Ministry of Defence UK. Veterans' Mental Health and Transition Study. London, 2024.
74. European Social Policy Network. Housing Support for Veterans in Europe. Brussels, 2024.
75. Transparency International Ukraine. Public Service Accessibility for Veterans. Kyiv, 2025.
76. European Commission. European Pillar of Social Rights and Inclusive Recovery Policies. Brussels, 2024.
77. OECD. Governance for Resilient Veteran Support Systems. Paris : OECD Publishing, 2024.
78. Ministry of Veterans Affairs Canada. Case Management Services for Veterans. Ottawa, 2024.
79. U.S. Department of Veterans Affairs. Veteran-Centered Integrated Care Model. Washington, 2024.
80. European Social Policy Network. Community-Based Veteran Support Services. Brussels, 2024.
81. UNDP Ukraine. Veteran Recovery and Reintegration Strategy. Kyiv, 2025.
82. World Bank. Building Social Resilience through Veteran Reintegration. Washington, 2024.
83. OECD. Public Service Delivery and Digital Government in Transition States. Paris, 2024.
84. International Labour Organization. Labour Market Reintegration of Veterans. Geneva, 2024.
85. Ministry of Defence UK. Armed Forces Transition and Community Integration. London, 2024.
86. WHO Europe. Community Mental Health for Veterans. Copenhagen, 2024.

87. European Commission. Public–Civil Partnership in Social Reintegration Policy. Brussels, 2024.
88. Український ветеранський фонд. Аналітика розвитку ветеранських сервісів в Україні. Київ, 2025.
89. Міністерство у справах ветеранів України. Концепція цифрової трансформації ветеранських послуг. Київ, 2025.
90. Transparency International Ukraine. Good Governance in Veteran Policy: Ukrainian Context. Київ, 2025.

ДОДАТКИ

Додаток А

Етапи еволюції ветеранської політики в Україні

Інституційний механізм реалізації ветеранської політики в Україні

ЗГОДА

здобувачки освіти Державного університету економіки і технологій про
перевірку кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату
та розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, **Чабан Майя Костянтинівна**, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Стверджую, що кваліфікаційна бакалаврська робота **«Ветеранська політика як складова соціальної стійкості держави»** виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформована, що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» згадана робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ) та ознайомена з умовами такого розміщення.

12.06.2026р.

